

АНАЛИЗА НА МОЖНОСТИТЕ
ЗА ПОДОБРУВАЊЕ НА
ВРАБОТУВАЊЕТО
НА РОМСКОТО НАСЕЛЕНИЕ
ВО ОПШТИНА БИТОЛА

Оваа публикација е финансиски поддржана од Европската Унија

Октомври 2021

Содржина

Листа на табели	3
ПРИЗНАНИЕ И БЛАГОДАРНОСТ	5
1. Вовед	9
2. Методологија	12
3. Анализа на можностите за подобрување на вработувањето на ромското население	18
3.1. Карактеристика на работната сила во населбата Баир	19
3.2. Анализа на потребата од работна сила во Пелагонскиот плански регион и Битола	28
3.3. Анализа на миграционите текови на населението од населбата Баир	38
3.4. Влијанието на Пандемијата Ковид – 19 врз Ромското население и неговата економската положба	43
4. Заклучоци и препораки за подобрување на состојбата со вработувањето на ромското население од населбата Баир Општина Битола	48
Анекс 1 - Број на учесници во активни мерки во период од 01.01.2011 до 31.07.2021 по центри за вработување – Извор АВРСМ	50
Анекс 2 - Преглед на ОП според националност, за период од 1/1/2020 до 12/31/2020 - Центар за вработување Битола – извор АВРСМ	51
Анекс 3 - Вработени и планирани вработувања во Пелагонскиот регион - извор АВРСМ	52
Анекс 4 – Потреба на работници во пелагонискиот регион според степен на образование - извор АВРСМ	53
Анекс 5 – Ученици во средни училишта во Општина Битола – Извор Општина Битола	54
Анекс 6 – Искористени права за социјална и детска заштита по мерки – Извор Центар за Социјална работа Канцеларија Битола	55
Анекс 7 – Листа на остварени средби	56

Листа на Табели

Табела 1 - Старост на испитаниците во Анкетата	12
Табела 2 - Брачна состојба на испитаниците во Анкетата	13
Табела 3 - Структура на живеалиштата на испитаниците во Анкетата	14
Табела 4 - Преглед на невработени лица според национална припадност и степен на образование во Центар за вработување Битола со состојба на 31.07.2021 година	18
Табела 5 - на невработени лица (активни баратели на работа), националност Роми, евидентирани во АВРСМ, со место на живеење во Општините од Пелагониски регион	19
Табела 6 - Невработени лица според национална припадност и возраст Битола со состојба на 31.07.2021 година	20
Табела 7- Анализа на прашање од Анкета: - Во која област најдолго сте биле работно ангажирани?	21
Табела 8- Анализа на прашање од Анкета: За кој сектор сметате дека имате доволно вештини?	23
Табела 9- Највисоко формирано образование на испитаниците во Анкетата	24
Табела 10- Ученици во основни училишта во Општина Битола во последните 10 години	25
Табела 11- Анкета за потреба од вештини на пазарот на трудот во РСМ за 2021 година на ниво на Пелагониски регион	28
Табела 12- Анализа на прашање од Анкета: Дали сте запознаени со мерките за вработување на Агенцијата за вработување?	30
Табела 13- Анализа на прашање од Анкета: Дали сте пријавени во Агенцијата за вработување како активен барател на работа?	31

Табела 14 - Анализа на прашање од Анкета - Дали некој од членовите на семејството бил корисник на мерките за активно вработување на Агенцијата за вработување?	32
Табела 15 - Број на учесници во активни мерки во период од 01.01.2011 до 31.07.2021 според националност	33
Табела 16 - Анализа на прашање од Анкета - Каде имате преференции за барање на работа?	34
Табела 17 - Анализа на прашање од Анкета Од каде добивате информации за слободни работни места?	35
Табела 18- Каков е вашиот став за иселувањето на населението од општината?	36
Табела 19 - Анализа на прашање од Анкета - Дали мислите дека повеќе луѓе се иселуваат денес отколку пред 10 години?	37
Табела 20 - Анализа на прашање од Анкетата Дали некогаш сте размислувале да се преселите од сегашното место на живеење?	38
Табела 21 - Анализа на прашање од Анкетата - Доколку би се иселиле каде тоа би било?	39
Табела 22 - Анализа на прашање од Анкетата - Кои се подобрувањата во сферата на општествениот живот што најмногу би влијаеле на одлуката за останување?	40
Табела 23 - Дали сметате дека кризата со пандемијата КОВИД-19 во последниот период резултираше со намалување на вработувањето во општината?	41
Табела 24 - Дали сметате дека со вакцинирањето против КОВИД-19 ќе се зголемат вашите шанси за наоѓање работа?	42
Табела 25 - Дали сметате дека кризата со пандемијата КОВИД-19 во Вашата општина отвори нови можности за работа?	43
Табела 26 - Анализа на прашање д Анкетата - Дали сте Вакцинирани со вакцина за КОВИД - 19?	44

ПРИЗНАНИЕ И БЛАГОДАРНОСТ

Студијата за можностите за подобрување на вработувањето на ромското население во Битола е изработена од Друштвото ЕПИЦЕНТАР Интернационал во периодот Јуни - Октомври 2021 година. Овој процес немаше да бидевозможен без поддршката од страна на тимот на ПРЕДА Плус Битола, а особено на Г-ца Лидија Ангелкова која со своите совети, насоки и идеи помогна во правилно насочување на целиот процес. Посебна благодарност и до Г-ѓа Маријана Милевска за целата поддршка во логистичката организацијата на овој процес.

Благодарност и до претставниците од локалните институции и агенции за споделените мислења и релевантни информации кои се презентирани во овој извештај. Во овој процес се направија и неофицијални консултации со претставниците на стопанските комори особено во делот на идентификување на потребата од работна сила во пелагонискиот регион.

Во процесот на изработката на оваа студија се користеа информации добиени од неколку Анкети спроведени од страна на ЕПИЦЕНТАР Интернационал во Македонија и регионот како и извештаи поврзани со обработката на овие податоци.

Би сакале да изразиме благодарност до проектот на УСАИД ЕДГЕ за информациите поврзани со анализата на потребите од работна сила во земјите од Западен Балкан.

Голема благодарност и до г-ѓа Виолета Дурловска за спроведувањето на теренското истражување како и за споделените идеи во однос на темите кои се обработувани во оваа Анализа.

Во изработката на извештајот се анализираа и следните извештаи - „Извештајот за поддршка на ефективна реинтеграција на Ромите повратници во Западен Балкан“ поддржан од Светска банка и од ЕУ, Извештајот на ПРЕДА ПЛУС „Мапирање за социјална инклузија на ромското население во населба Баир Општина Битола“.

Благодарност и до тимот на ЕПИЦЕНТАР Павлина Димовска, Климентина Блажевска и Дамјан Шутевски за поддршката во процесот на подготовка на извештајот и изработката и собирањето на податоци кои се обработени во овој извештај.

Љубомир Димовски

Директор и основач на ЕПИЦЕНТАР Интернационал

Проектот “БАИР -Заедничка акција на Битола за вклучување на Ромите“ е структуриран со цел да го помогне и промовира социо-економскиот развој како и да ја подобри вклученост на ромските заедници што живеат во населбата Баир, Општина Битола. Проектот го доби своето име според населбата Баир, каде што живеат 95% од ромската популација во Општина Битола. Проектот “БАИР – заедничка акција на Битола за вклучување на Ромите “ е финансиран од Европската Унија преку ИПА 2 програмата и се спроведува во периодот од 01.01.2021 до 31.12.2023.

Проектот е развиен од COSV италијанска хуманитарна невладина организација во партнерство со ПРЕДА Плус Фондација Општина Битола, во соработка со Јавното претпријатие за урбанистичко планирање, проектирање и инженерство. Проектот се надоврзува на претходните активности кои ги има спроведувано COSV во пелагоискиот регион и проектот на Преда плус.

“Сензибилизација и мапирање на домувањето за Роми“, имплементиран во 2020 финансиран од Швајцарската Амбасада, во чиј склоп е изработена и студијата “Мапирање за социјална инклузија на ромското население во населба Баир во општина Битола”.

Активностите кои што се планирани да се реализираат во склоп на проектот, имаат за цел да ја поттикнат социо-економската вклученост на ромската заедница што живее во населба Баир во Битола, преку холистички и интегриран пристап што ќе поврзе различни сектори/компоненти на општеството (на пр.Урбанизам, домување, заеднички инфраструктури, пристап до јавни услуги, промоција на културата и спортот) за да се олесни создавањето на инклузивно и поддржувачко опкружување за локалните заедници што живеат во Битола и особено во населбата Баир.

Целта на проектот е да се поттикне социо-економската вклученост на ромската заедница што живее во Баир, Битола преку три сегменти:

1. **ЈАКНЕЊЕ НА ЗАЕДНИЦАТА** – зголемување на капацитетите и можностите на целната ромска заедница за интеграција во социјалниот живот во општина Битола
2. **УРБАНА НАДГРАДБА** – подобрување на условите за живот преку партиципативно, интегрално и систематско решавање на урбаните и социјалните предизвици.
3. **СОЦИЈАЛНИ ПРАВА** – зголемување на пристапот до здравствени, социо-едукативни услуги и вработување на ромската заедница во Битола.

Со поддршка на национални и странски експерти во соработка со општина Битола и Јавното претпријатие за урбанистичко планирање, проектирање и инженерство проектот предвидува реализација на сеопфатна проценка и дополнителни технички проценки за насочени кон собирање на сите релевантни информации што ќе се користат за дефинирање на (Генерален и Детален) урбанистички планови и сродни стратегии и отпочнување на постапка за креирање на Генерален и Детален урбанистички план во општина Битола. Со оглед на комплексноста на процесот за креирање на урбанистичките планови проектот предвидува обезбедување активно учество на локалната заедница во дефинирањето на урбанистичките планови и стратегии засновани на заедницата преку организирање на јавни информативни средби за консултации со локалното население.

Дополнително, со цел да се зајакне социјалната интеграција предвидено е да се реализираат културни и спортски активности како и седум кампањи за подигање на јавна свест кои се однесуваат на актуелни прашања од секојдневниот живот на ромското население кое живее во населба Баир во Битола.

Проектот ги таргетира идентификуваните проблеми на ромската заедница во населбата Баир поврзани со недостатокот на соодветни услови за домување, слаб пристап до социо-образовни и здравствени услуги, ниска стапка на вработување и општа состојба на социјална исклученост.

Во склоп на проектот е формиран BAIR Community HUB и Тим за поддршка (BAIR support Team) кои работат во служба на ромската заедница олеснувајќи го нивниот пристап до јавни услуги, преку обезбедување советодавни услуги и поддршка за полесно решавање на проблемите кои ги има ромското население што живее во населба Баир и поддршка во реализација на спортски и културни иницијативи за промовирање на спортот ромската култура.

Исто така во склоп на хабот функционира “One Stop Shop” (OSS) – едношалтерски сервис за граѓаните од населба Баир обезбедена од јавни службеници од јавните претпријатија од општина Битола. Претставници на јавните институции, еднаш неделно според претходно дефиниран распоред, се присутни во просториите на месната заедница „Димитар Влахов“, (Bair community hub) со што се олеснува пристапот на ромската заедница до услуги на јавните претпријатија во Општина Битола.

Дополнително планирани се серија на урбани и инфраструктурни интервенции поврзани со подобрување на условите за домување на вклучените семејства, што ќе промовира процес на урбана регенерација на целата населба. Со цел подобро да се идентификуваат проблемите и потребите на населението од овој дел на Битола, со цел за подобрување на вработувањето на ромското население партнерот во Проектот ПРЕДА Плус на 30 Јуни 2021 година ја ангажира консултантската куќа ЕПИЦЕНТАР Интернационал. Целта на овој ангажман е имплементација на една сеопфатна Анализа за проценка на можностите за подобрување на вработувањето на ромското население на територијата на населбата Баир, димензионирана за најголемиот дел од ромското население во БАИР.

2 Методологија

Како дел од имплементирањето на Студијата за проценка на понудата и побарувачката од работна сила во населбата Баир, ЕПИЦЕНТАР во периодот од 17-ти Јули до 29-ти Август 2021 година спроведе една теренска Анкета кој го опфати ромското население од населбата.

Анкетата беше поделена на неколку делови кои имаа за цел да го подобрат мапирањето на јавните услуги во населбата, да го оценат квалитетот и задоволството со дадените услуги од јавната администрација, да направи мапирање на структурата, односно понудата на работна сила и да изврши проценка на квалификациите на најголем дел од населението во населбата.

Оваа Анкета беше структурирана на начин да помогне во идентификација на постојните капацитети на населението, но во исто време и идентификација на можните потреби за организација на дополнителни активности во делот на подобрување на квалификациите на населението во насока на потребите на приватниот сектор од регионот.

Во овој период спроведени се вкупно 350 анкети, од кои 333 беа целосно верификувани и обработени во извештајот.

Анкетирањето на населението се спроведе во периодот од 17 –ти Јули 2021 година до 29 –ти Август 2021 година. Анкетирањето се спроведе по метод на директни интервјуа по случаен избор на територијата на населбата Баир на испитаници од различни домаќинства. Во процесот на семплирање се направија напори да се анкетираат лица кои ги претставуваат сите групи на граѓани по возраст, социјална и економска состојба, пол како и живеалиште.

Сите Анкети се спроведени од страна на еден Анкетар со кој се направени неколку едукативни состаноци со цел да се овозможи униформност на добиените одговори. Со овој пристап сметаме дека успеавме да го подобриме квалитетот на добиениот примерок на Анкетата.

Сите Анкети се електронски внесени во ЕСПАИ системот и пред да бидат обработувани, дополнително се валидирани од страна на ЕПИЦЕНТАР од аспект на кредибилитет и логичност на внесените одговори.

Структурата на Анкетата на најголемиот дел од прашањата дозволуваше и давање на дополнителни одговори на страна од понудените. Со овој пристап сметаме дека го подобривме квалитетот на заклучоците во сите сегменти од истражувањето.

Направени се вкупно 333 анкети, од кои 48,65% од испитаниците се од машкиот пол, а 51,35 % од женскиот пол. Како и што може да се види од Табела 1, анкетата ги покрива подеднакво сите старосни структура на работоспособно население.

Во населбата Баир живеат вкупно 3179 жители односно 1019 семејства. Со направената Анкета опфатени се 31,79% од ромското населението со што можеме да заклучиме дека самата Анкета е направена на репрезентативен примерок.

Одговор	Број	Процент (%)
15-19	13	3.90%
20-24	43	12.91%
25-29	37	11.11%
30-34	55	16.52%
35-39	41	12.31%
40-44	38	11.41%
45-49	42	12.61%
50-54	32	9.61%
55-59	21	6.31%
60-64	9	2.70%
65+	2	0.60%
Вкупно:	333	100.00%

Табела 1 - Старост на испитаниците во Анкетата

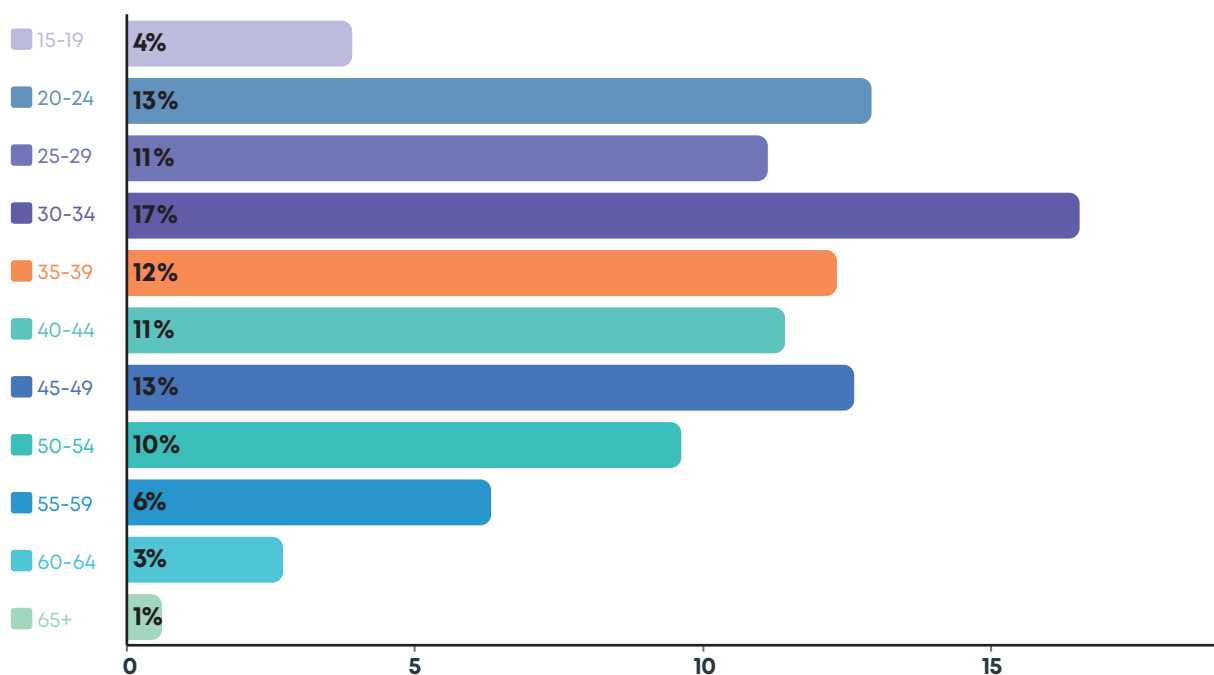

График 1 - Старост на испитаниците во Анкетата

Анализата во голем процент го таргетираше помладото наследство од населбата - односно 44,44% од опфатените испитаниците се на возраст до 34 години (табела 1).

Одговор	Број	(%)
Не женет / не мажена	52	15.62%
Женет / Мажена	234	70.27%
Разведен / Разведена	31	9.31%
Вдовец / Вдовица	9	2.70%
Партнерска заедница	7	2.10%
Вкупно:	333	100.00%

Табела 2- Брачна состојба на испитаниците во Анкетата

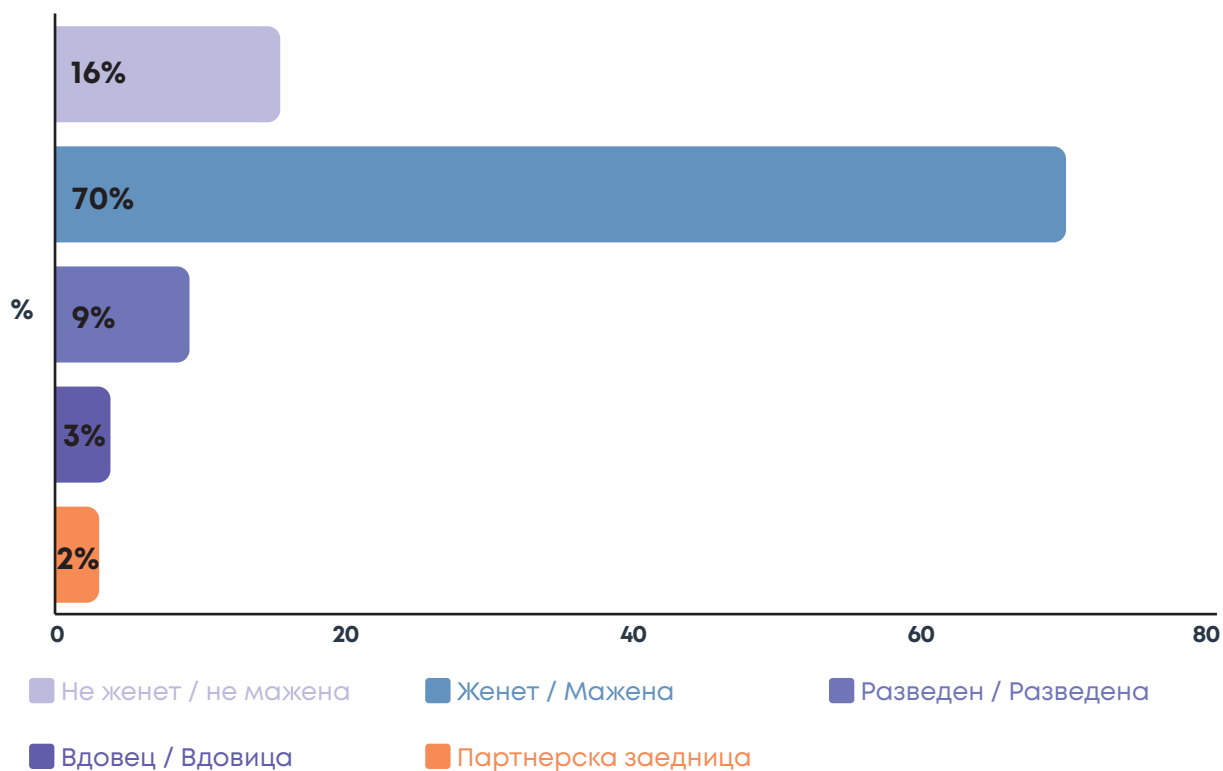
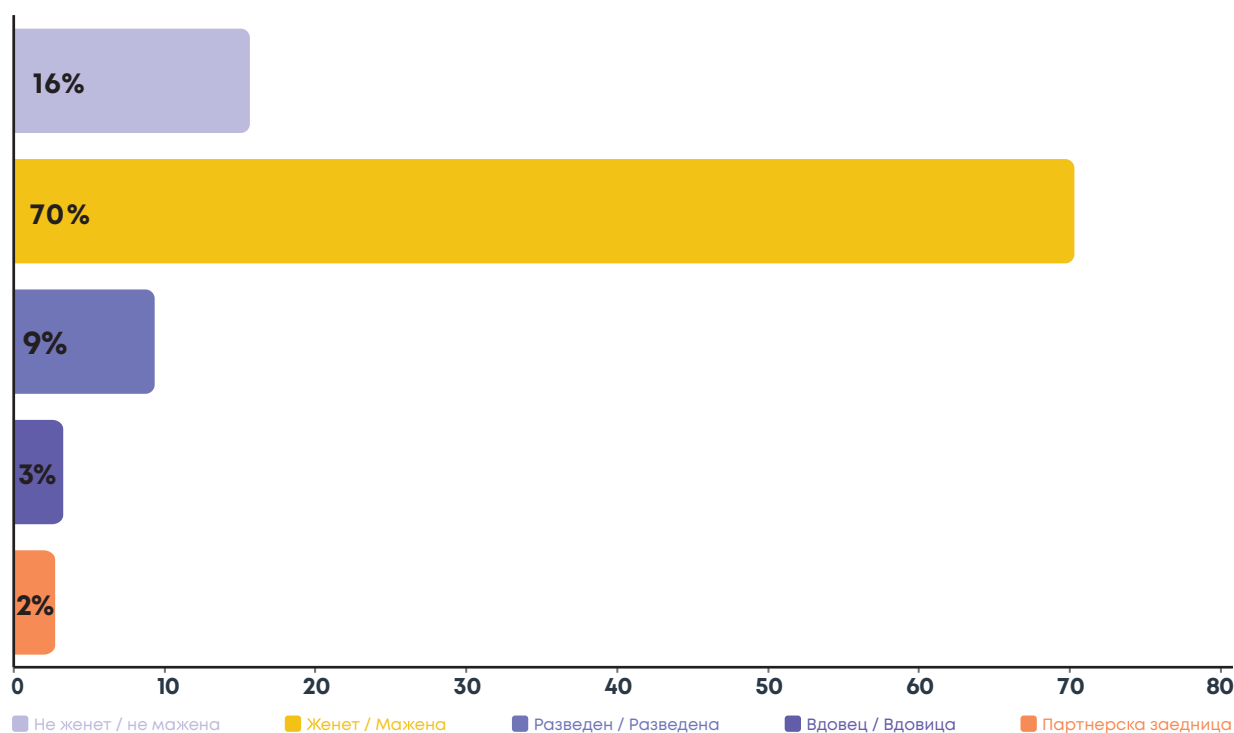

График 2 - Брачна состојба на испитаниците во Анкетата

Од анкетираниите испитаници најголем дел се со формирани семејства (Табела 2) односно најголем број на испитаниците живеат со брачните односно вонбрачни партнери, додека помал процент со семејствата. Бројот на самохрани родители според Анкетата изнесува 5,41% од испитаниците.

Одговор	Број	Процент (%)
Сами	23	6.91%
Со брачен / вонбрачен партнер без деца	33	9.91%
Со брачен / вонбрачен партнер и деца	192	57.66%
Со родители	49	14.71%
Со деца без партнер	18	5.41%
Со родители и деца	13	3.90%
Друго	5	1.50%
Вкупно:	333	100.00%

Табела 3- Структура на живеалиштата на испитаниците во Анкетата

1 Според податоциите од студијата на Преда плус “Мапирање за социјална инклузија на ромското население во населба Баир во општина Битола”

Дополнително покрај спроведувањето на Анкета во населбата БАИР се организираа и состаноци со претставници од разни локални агенции и јавни институции. ЕПИЦЕНТАР со цел за подобро евидентирање на потребите и спецификите односно потребните квалификации од работна сила во регионот организираше и реализира состаноци со претставници од приватниот сектор.

Семплирањето на овие претпријатија беше направено директно од ЕПИЦЕНТАР при што се водеше сметка да се опфатат претпријатија од различни сектори и големина кои обично се јавуваат како деловни субјекти кои имаат потреба од работници. Семплирањето исто така се направи и врз основа на податоците добиени од страна на Агенцијата за вработување и направената проценка за потреба на работна сила во пелагонискиот регион. Листата на јавни институции и приватни претпријатија со кои се направија консултации е презентирана во Анекс 8 од овој извештај.

Од добиените податоци на терен и од анализата на добиените информации од Агенцијата за вработување може да се заклучи дека само мал дел од работоспособното население има посетувано некакви обуки или поседува некакви неформални или уште помалку формални работни квалификации. Од вкупната бројка на испитаници само 35% изјавија дека имаат работа, вклучувајќи ги и оние кои се ангажирани во сивата економија, сезонските работници и постојано вработените. Мерките кои се спроведуваат преку Агенцијата за вработување и кои имаат за цел на намалување на бројот на невработени лица многу малку го таргетираат ова население. Со овие мерки запознаени се само 34,53% додека 56,47% не дале одговор дали се пријавени како активни баратели на работа во АВРСМ. Областа во која се најдолго работно ангажирани е земјоделството, градежништво, трговија и услуги и цврстиот отпад, а остатокот имаат неформална работа како собирање шишиња, отпад. На прашањето за нивното мислење за иселувањето во странство голем дел се изјаснија дека биле азиланти во други европски држави и единствената причина за нивното враќање е неможноста за добивање на документи за престој и државјанство, додека 60% од испитаниците се изјаснија дека размислиле за иселување од државата. На прашањето зошто би го напуштиле местото на живеење, 80% одговорија дека лошите услови за живот, неможноста да се најде работа и лошата економска состојба се главните причини.

3.1. Карактеристика на работната сила во населбата Баир

Најголем дел од населението во Баир се корисници на некаков вид на социјална помош (66,7%% според истражувањето на ПРЕДА) и повеќето од оваа категорија немаат официјално работно искуство и не се заинтересирани да бараат работа.

Социјалната помош е сигурен и постојан извор на средства на кое што можат да се потпрат комбиниран со неформални времени работни ангажмани. Мал број од испитаниците во оваа категорија имаат желба за работа, но скоро сите немаат доволно релевантни квалификации.

Поголемиот дел од испитаниците во оваа категорија се необразовани, со недооформено образование, со завршено само четврто одделение или само со завршено основно образование. Причината поради нивното ниско образование се сведува на начинот на живот, многу од испитаниците како мали се фокусирале на помагање на своето семејство со работа/обврски, сиромаштијата и фактот што нивните родители се необразовани и не ставаат голем приоритет на образованието за своите деца (со неколку исклучоци). Повеќето од нив кои сакаат да работат, но и немаат голем избор поради немање образование/квалификации.

Според евиденцијата на АВРСМ најголем дел од евидентираниите Роми припаѓаат во групата на неквалификувана работна сила и претставуваат 17,85% од вкупниот број на евидентирани активни баратели на работа во Општината Битола, односно 37,29% од неквалификуваните работници. Оваа бројка се совпаѓа и со резултатите од анализата на работната способност на ромското население според која најголем дел од населението припаѓа во оваа група.

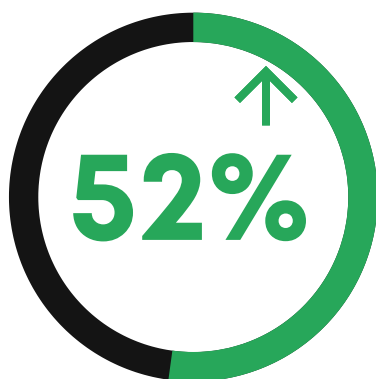
Национална припадност	Вкупно	НКВ	ПКВ и НСО	КВ	ВКВ	ССО	ВИШЕ СО	ВИСОКО СО	Магистри	Доктори
Роми	1008	968	5	8	0	27	0	0	0	0
Вкупно	5645	2596	79	569	2	1439	140	765	52	3
%	17,86%	37,29%	6,33%	1,41%	0%	1,88%	0%	0%	0%	0%

Табела 4- Преглед на невработени лица според национална припадност и степен на образование во Центар за вработување Битола со состојба на 31.07.2021 година

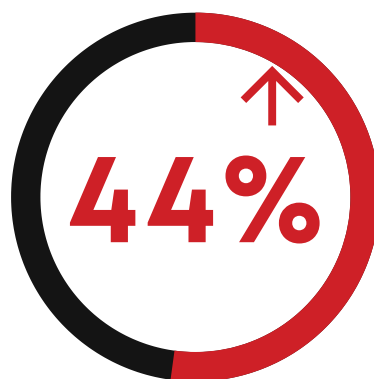
Според официјалните податоци за активни баратели на работа од ромска националност во Општина Битола бројот се зголемува од 1390 во 2014 година на 2625 во 2021 година. Овој голем тренд на пораст не е резултат на влошување на состојбата туку се должи пред се на подобрување на процесот на евидентирање на активни баратели на работа во Агенцијата за вработување и како резултат на реформите во делот на социјалната заштита. Од овие причини очигледен е порастот во последните 3 години кога овие промени се спроведени. Ова е и една од главните причини за зголемување на евиденцијата на Ромите во Агенцијата за вработување што и се совпаѓа со направените консултации со приватниот сектор од Општината кои се на мислење дека најголем дел од овие лица не се заинтересирани за склучување на формален редовен работен односи дека порастот на нивната евиденција во регистарот на АВРСМ е поврзан со социјалните бенефити кои инсистираат на оваа регистрација. Најголем дел од овие лица се дел од неформалната понуда на работна сила, најмногу ангажирана во неформалниот сектор. Тоа претставува и еден од најголемите проблеми во процесот на правилно форматирање на активните мерки спроведувани преку АВРСМ. Најголем дел од консултираните претпријатија сметаат дека овие мерки многу малку можат да го подобрат вработувањето на овој дел од населението. Причините за ова можат да се бараат во неприлагоденоста на мерките според реалните потреби на ова население и во самата структурата на социјалните мерки за помош.

Состојба	Вкупно	Жени
31.12.2014	1390	600
31.12.2015	1204	517
31.12.2016	1251	551
31.12.2017	1246	570
31.12.2018	1135	553
31.12.2019	1875	962
31.12.2020	2610	1330
31.7.2021	2625	1352

Табела 5- на невработени лица (активни баратели на работа), националност Роми, евидентирани во АВРСМ, со место на живеење во Општините од Пелагониски регион

ВКУПНО

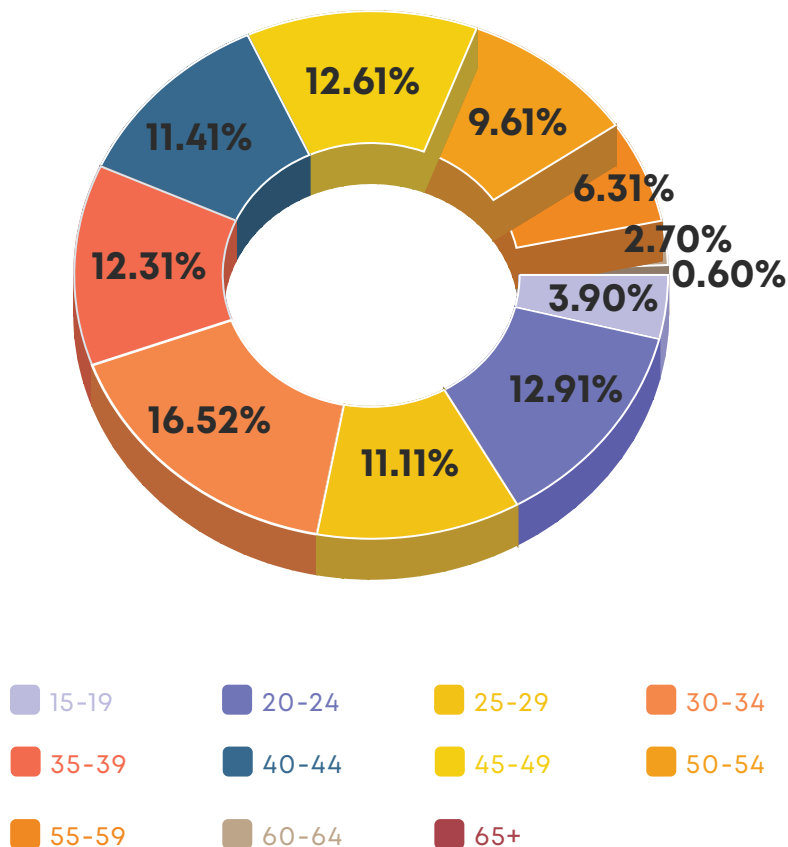
ЖЕНИ

Анализата на старосната структура на евидентираниите баратели на работа го потврдува фактот дека најголем дел од нив припаѓаат на младата група население до 24 години споредено со другите групи.

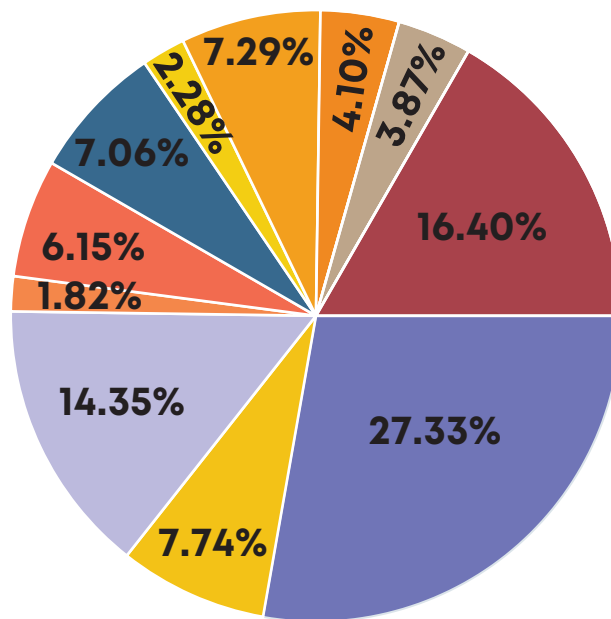
Национална припадност	Вкупно	Од 15-19 год.	Од 20-24 год.	Од 25-29 год.	Од 30-34 год.	Од 35-39 год.	Од 40-44 год.	Од 45-49 год.	Од 50-54 год.	Од 55-59 год.	60 + год.
Роми	1008	26	121	113	120	120	149	136	102	83	38
Вкупно	5645	83	465	597	564	623	560	544	564	824	821
% Роми од Вкупен број на невработени	17,86%	31,33%	26,02%	18,93%	21,28%	19,26%	26,61%	25,00%	18,09%	10,07%	4.63%

Табела 6 - Невработени лица според национална припадност и возраст Битола со состојба на 31.07.2021 година

Одговор	Број	Процент (%)
Земјоделство	120	27,33%
Рударство	2	0,46%
Градежништво	34	7,74%
Трговија и Услуги	63	14,35%
Угостителство	2	0,46%
Транспорт, такси	8	1,82%
Јавна администрација, јавно претпријатие	2	0,46%
Образование	1	0,23%
Цврст отпад	27	6,15%
Одржување на хигиена	31	7,06%
Занаетчии	10	2,28%
Собирање отпад/железо/пластика	32	7,29%
Општ работник	18	4,10%
Сечење дрва	17	3,87%
Немам работно искуство	72	16,40%
Вкупно:	439	100%

Табела 7– Анализа на прашање од Анкета: - Во која област најдолго сте биле работно ангажирани?

Земјоделство	27.33	Градежништво	7.74	Трговија и Услуги	14.35
Транспорт, такси	1.82	Цврст отпад	6.15	Одржување на хигиена	7.06
Занаетчии	2.28	собирање отпад/железо/пластика	7.29	општ работник	4.10
сечење дрва	3.87	Немам работно искуство	16.40		

Според направената Анкета најдолго работно искуство најголем дел од анкетираното работоспособно население има во земјоделието и во делот на услугите. Загрижува процентот на население кое нема никакво работно искуство (16.4%).

Направените разговори со претпријатијата ги потврдуваат овие сознанија, иако евидентен е намалениот интерес за работа во земјоделе и покрај големата потреба за сезонска работна сила во овој дел од државата.

Исто може да се каже и за секторот градежништво каде има голема потреба за неквалификувана работна сила. Работата со отпадот исто така е еден од секторите кои се најприсутни најмногу поради неформалниот дел на овој сектор.

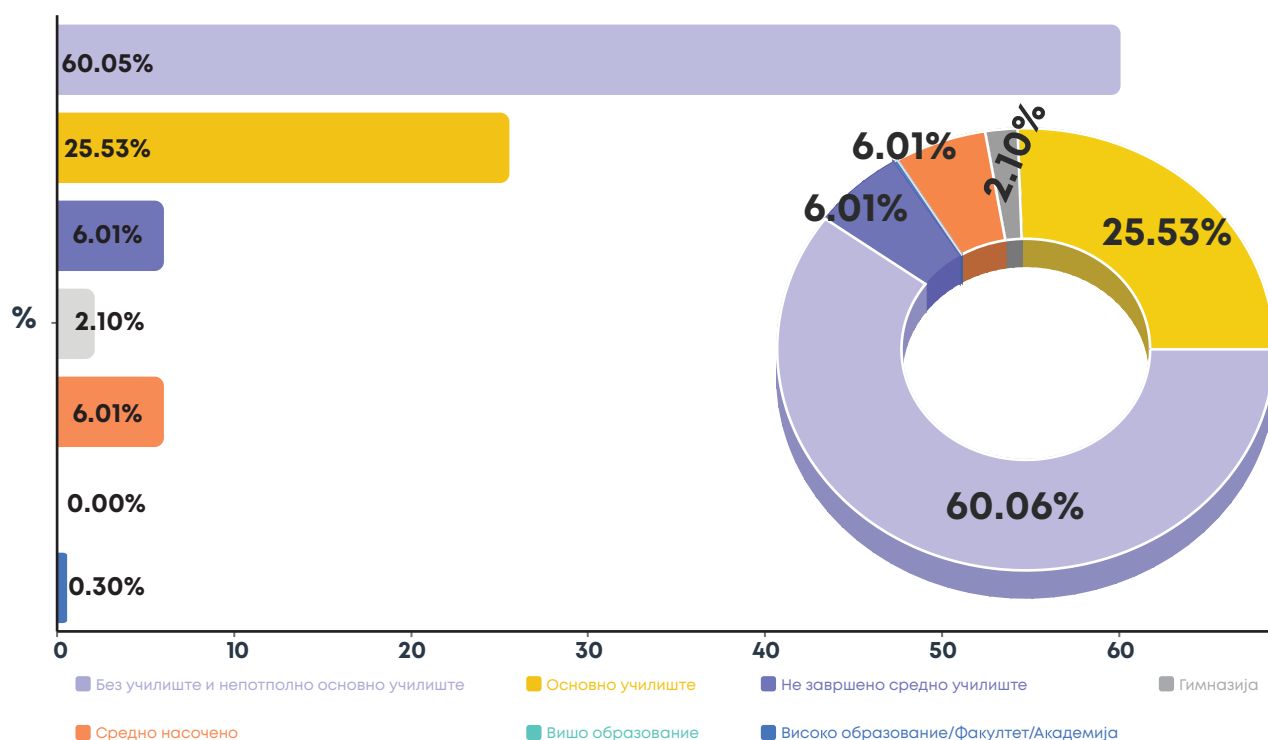
Одговор	Број	Процент (%)
Земјоделство	124	30,54%
Градежништво	42	10,34%
Текстил & Кожарство	6	1,48%
Урбанизам и комуналии	0	0,00%
Автомобилска индустрија	9	2,22%
Прехранбена индустрија	1	0,25%
ИКТ индустрија	0	0,00%
Рударство	1	0,25%
Трговија и Угостителство	51	12,56%
Образование	1	0,25%
Администрација	3	0,74%
Услуги	76	18,72%
Собирање и рециклирање на отпад	20	4,93%
Занаетчија	16	3,94%
Општ физички работник	28	6,90%
Работа со дрва	11	2,71%
Немаат никакво искуство	17	4,19%
Вкупно:	406	100.00%

Табела 8- Анализа на прашање од Анкета: За кој сектор сметате дека имате доволно вештини?

Овие сознанија се совпаѓаат и со перцепцијата на анкетираните граѓани за работните вештини кои ги поседуваат. Најголем дел од овие вештини се добиени без учество на формални курсеви за едукација. Според Анкетата само 2,1% од анкетираните имаат посетувано некакви едукативни курсеви додека само 0.9% биле корисници на активните мерки од Агенцијата за вработување.

Одговор	Број	Процент (%)
Без училиште и непотполно основно училиште	200	60.06%
Основно училиште	85	25.53%
Не завршено средно училиште	20	6.01%
Гимназија	7	2.10%
Средно насочено	20	6.01%
Вишо образование	0	0.00%
Високо образование/Факултет/Академија	1	0.30%
Вкупно:	333	100.00%

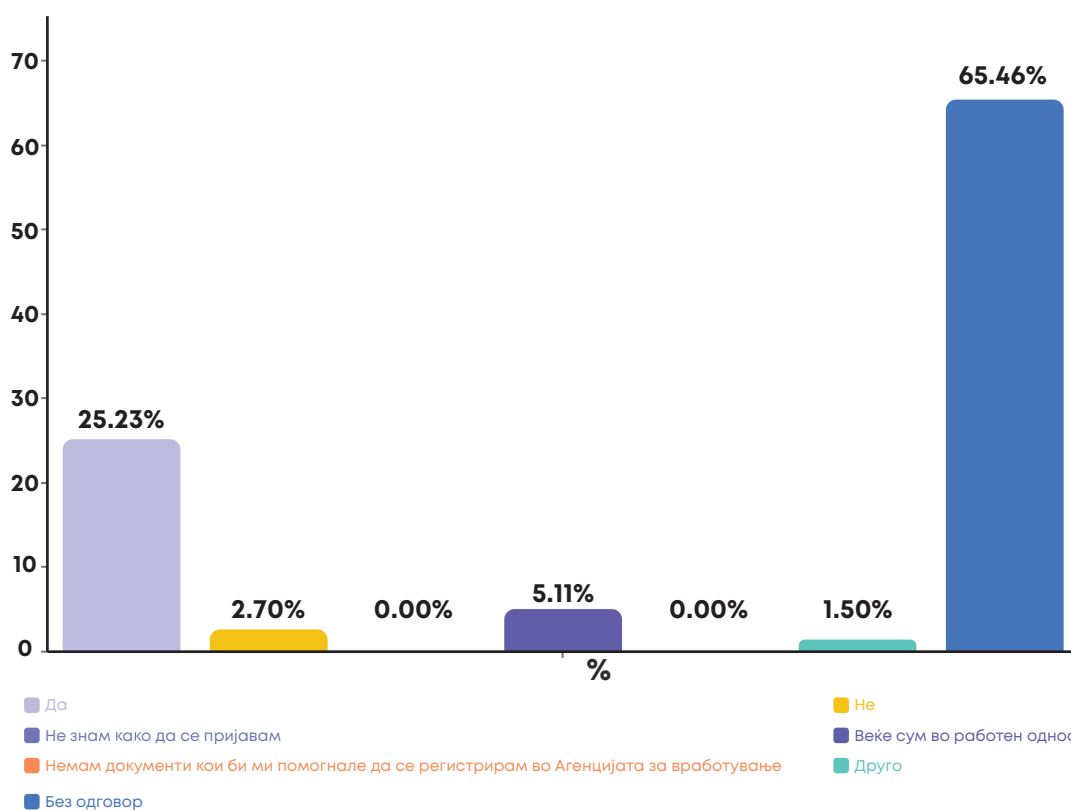
Табела 9- Највисоко формирано образование на испитаниците во Анкетата

Образовната структура на работоспособното население најмногу загрижува. Според Анкетата 60,06% од Анкетираните се без формирано основно образование.

Етничка припадност	2010 11	2011 12	2012 13	2017 18	2018 19	2019 20	2020 21
Македонци	85,91%	85,19%	85,83%	85,52%	84,26%	84,30%	83,30%
Албанци	7,18%	7,44%	7,39%	6,28%	6,56%	6,53%	6,41%
Турци	1,24%	1,16%	0,93%	1,36%	1,41%	1,40%	1,35%
Роми	5,34%	5,95%	5,67%	6,46%	7,46%	7,25%	8,56%
Власи	0,01%	0,01%	0,07%	0,04%	0,08%	0,07%	0,04%
Срби	0,00%	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,05%	0,03%
Мак Муслимани	0,10%	0,16%	0,08%	0,13%	0,09%	0,19%	0,22%
Други	0,22%	0,08%	0,03%	0,21%	0,15%	0,23%	0,08%
ВКУПНО	7826	7568	7438	7521	7578	7508	7625

Табела 10- Ученици во основни училишта во Општина Битола во последните 10 години

Овие трендови дополнително продолжуваат и создаваат атмосфера која се пренесува од генерација на генерација. Општоприфатен став е дека формирањето на образование не им помага во процесот на наоѓање на работа што се рефлектира и на големиот број на деца кои не го завршуваат основното образование. Бројот на Роми ученици споредено со вкупниот број на ученици вклучени во основно образование во Битола од 5,34% во 2010/11 година се зголемува на 8,56% во 2020/21 година. Мерките кои се преземаат имаат некаков ефект што може да се види и преку презентираниите бројки, иако според направените теренски разговори многу од овие ефекти се само површински и се должат на барањето за формално обезбедување на документи како дел од процесот за обезбедување на документација потребна за регистрирање како примател на социјалната помош. Решавањето на проблемот со формалното образование мора да биде еден од најголемите приоритети на државата.

3.2. Анализа на потребата од работна сила во Пелагонскиот плански регион и Општината Битола

Во голем дел кај испитаниците граѓани од населба Баир кои се вработени во јавниот или приватниот сектор може да се забележи драстично поголема промена во задоволството од животот. Повеќето од нив не се потпираат само на социјалната помош и се обидуваат да работат се што можат зависно од квалификациите кои ги поседуваат. Според одговорите може да се заклучи дека редовната плата дава друга перспектива на животот и поголем сигурност, иако во одговорите може да се најдат и семејства кои со своите приходи не успеваат да ги задоволат основните животни потреби. Најголем дел од нив се работно ангажирани во трговијата, земјоделието и вршење на разни дополнителни неформални работи како таксист, одржување на хигиена во домаќинства, занаетчиски работи и помал дел се вработени во приватниот сектор.

Според анкетното истражување спроведено од Агенцијата за вработување во Пелагонискиот регион, 30,9% од претпријатијата имаат сериозни проблеми со идентификација на соодветен кадар (инженери, угостители претежно готвачи и келнери, текстилна индустрија шивачи). Како една од главните причини за овие проблеми е недостаток на едуциран кадар со соодветно образование или соодветно работно искуство. Други причини за недостаток од работници за работни места кои бараат квалификации кои не се поврзани со соодветна едукација. Ваков вид на работници обично се едуцираат во рамките на самите претпријатија од постојните вработени на начин кој што најмногу одговара за производниот процес на овие претпријатија. Мотивацијата кај работниците е сведена на најниско ниво најмногу поради висината на понудената плата, иако во последниот период поради евидентираниот недостаток на соодветна работна сила понудената финансиска компензација континуирано расте. Ова се потврди и од разговорите со претставниците на претпријатијата од Битола. Но, секако најголема потреба има во делот на неквалификувана работна сила за која во најголем дел од деловните субјекти има отворено континуирани огласи за работни ангажмани.

Шифра/ Занимање според НКЗ (ISCO 08)	Вкупно		Мали работодавачи (7-49 вработени)		Средни работодавачи (50-249 вработени)		Големи работодавачи (250 и повеќе вработени)	
	Број на лица	Лица со искуство	Број на лица	Лица со искуство	Број на лица	Лица со искуство	Број на лица	Лица со искуство
Вкупно за високо образование	183	18	48	3	62	7	73	8
Вкупно за средно или вишо образование	373	10	6	2	98	4	269	4
Вкупно за средно образование	1027	294	160	61	615	148	252	85
Вкупно за основно образование	1410	116	58	1	597	15	755	100
Вкупно	2993	438	272	67	1372	174	1349	197
% Во однос на вкупниот број на лица	100%	14,63%	9,09%	2,24%	45,84%	5,81%	45,07%	6,58%
% на лица со искуство	14,63%		24,63%		12,68%		4,60%	

Табела 11- Анкета за потреба од вештини на пазарот на трудот во РСМ за 2021 година на ниво на Пелагониски регион

Доколку направиме споредба на Анкетата за проценка на работните квалификации на работоспособното население во населбата Баир со направената анализа на Агенцијата за вработување за потребата од работна сила во Пелагонискиот регион може да се забележи дека најголем дел од евидентираната потреба за работна сила се совпаѓа со достапната најмногу во делот на неквалификувана работна сила. Ова беше потврдено и од интервјуата со потенцијалните работодавци во Општина Битола. Најголем дел од нив имаат отворени огласи и континуирана потреба пред се од неквалификувана работна сила. Ова е најмногу присутно кај средните претпријатија (45.84% од вкупниот број на детектирани потенцијални вработувања) и тоа најмногу во угостителскиот и градежниот сектор. Потребата од неквалификувана работна сила е уште поизразена за време на летните месеци кога се актуелни и земјоделските сезонски активности.

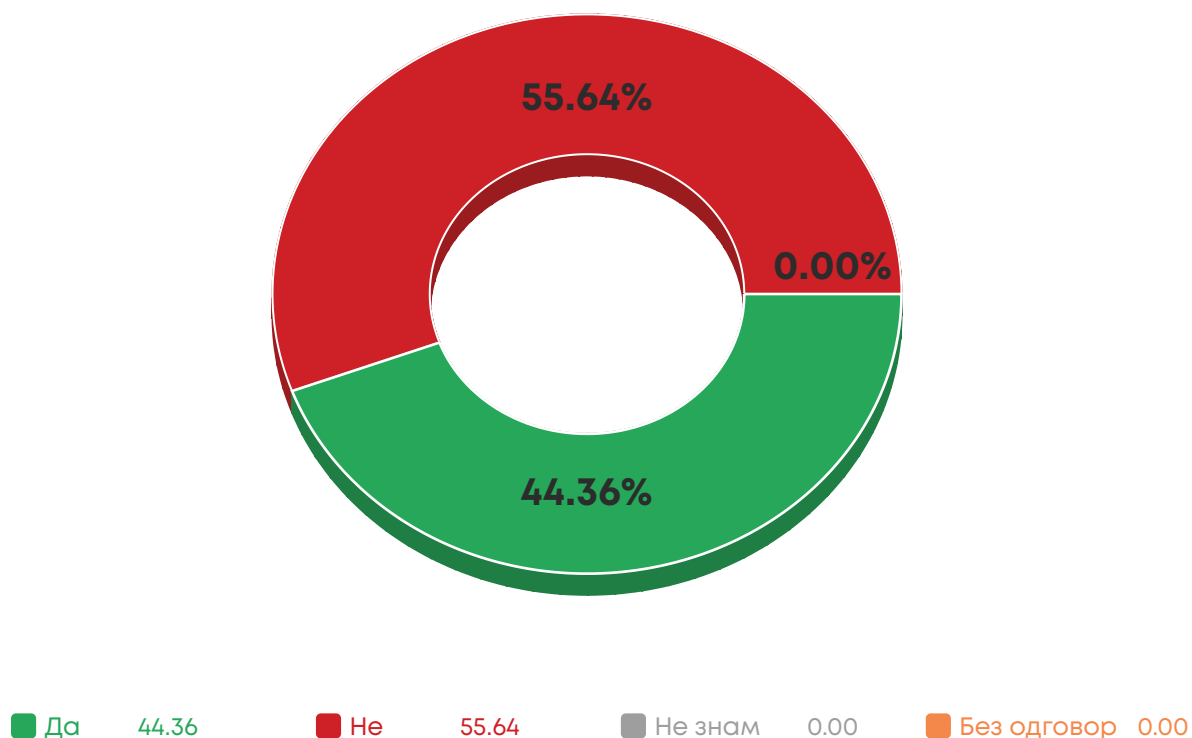
Поседувањето на формално образование (завршено основно односно средно образование) кај овие претпријатија не е услов за засновање на работен однос додека кај поголемите претпријатија се инсистира на завршено средно односно основно образование што за најголемиот дел од ромското население претставува сериозен проблем. Анкетното истражување спроведено од АВРСМ укажува дека 93,2% од работодавачите од Пелагонискиот регион се заинтересирани да добиваат информација од Агенцијата за вработување за актуелните активни програми и мерки за вработување и услуги на пазарот на трудот. И покрај ова на мислење сме дека за најголем дел од работодавачите и за самите баратели на работа огласите во АВРСМ претставуваат формална обврска без некоја поголема практична придобивка.

Според Анкета која ја спроведовме и направените разговори со претпријатијата од регионот на Битола, се укажа дека Агенцијата за вработување во најголема мера се доживува како место за пријавување и одјавување на работници поради законската регулатива (задолжителна обврска) и поради барањата кои се поврзани најмногу со социјалните бенефиции. Најголем дел од испитаниците не се информирани за мерките кои се нудат преку

АВРСМ (55.64%), а уште помал процент (0,9%) се јавуваат како корисници на активните програми и мерки за вработување. Најголем дел од испитаниците сметаат дека поставеноста на мерките не одговараат на потребите на претпријатијата, а уште помалку го решаваат проблемот со големата формална невработеност на ромското население.

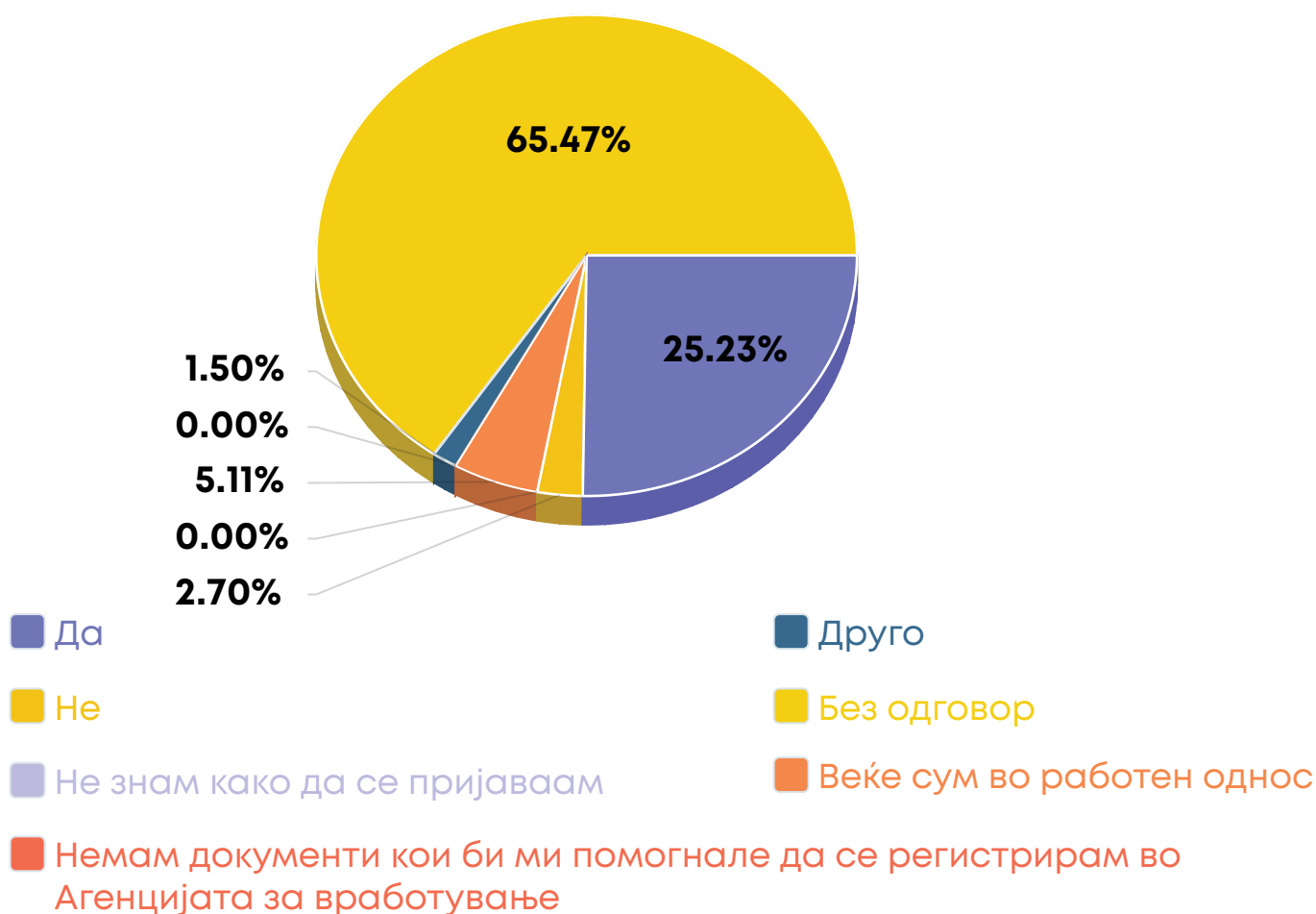
Одговор	Број	Процент (%)
Да	59	44.36%
Не	74	55.64%
Не знам	0	0.00%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	133	100.00%

Табела 12- Анализа на прашање од Анкета: Дали сте запознаени со мерките за вработување на Агенцијата за вработување

Одговор	Број	Процент (%)
Да	84	25.23%
Не	9	2.70%
Не знам како да се пријаваам	0	0.00%
Веќе сум во работен однос	17	5.11%
Немам документи кои би ми помогнале да се регистрирам во Агенцијата за вработување	0	0.00%
Друго	5	1.50%
Без одговор	218	65.47%
Вкупно:	333	100.00%

Табела 13- Анализа на прашање од Анкета: Дали сте пријавени во Агенцијата за вработување како активен барател на работа?

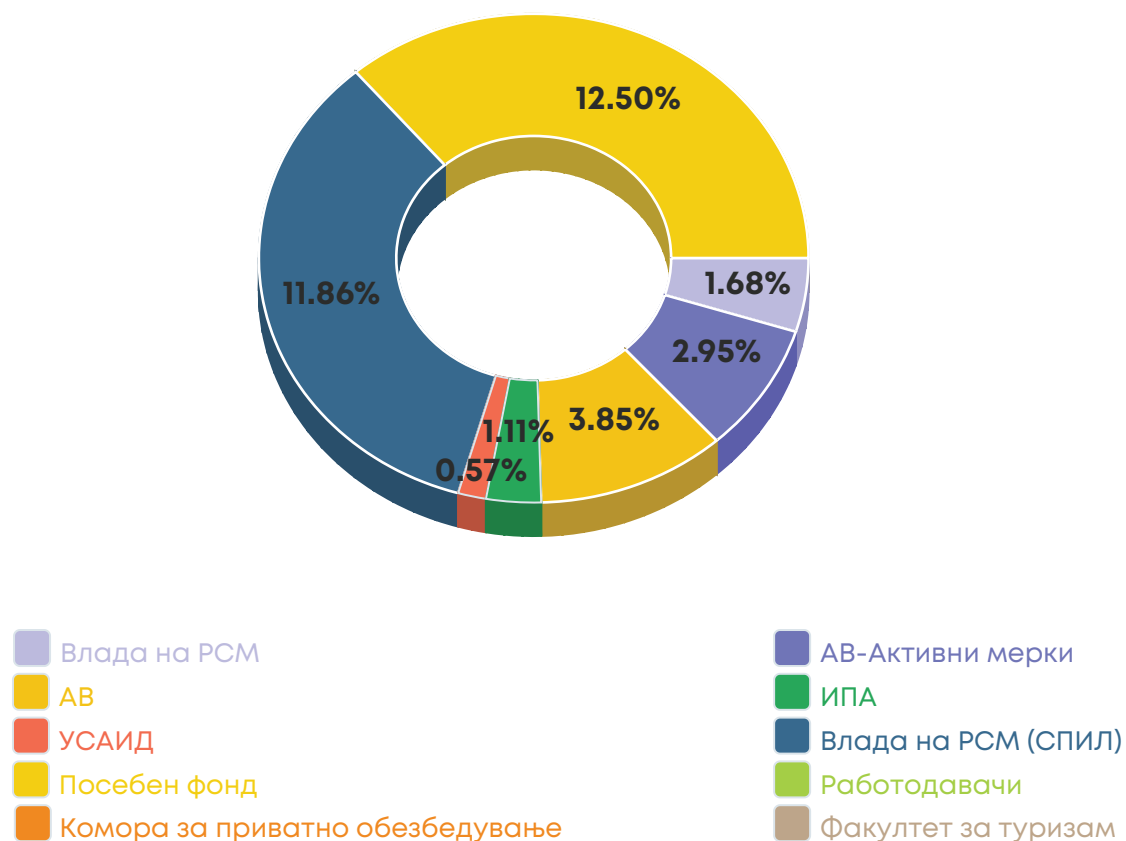
Изненадува и фактот за големиот процент на непријавени лица во Агенцијата за вработување и покрај тоа што со преземените мерки во последните 3 години, процентот на пријавени лица е драстично зголемен. Бројот на лица Роми кои што се јавиле како корисници на активните мерки спроведени преку АВРСМ изнесува 2,95% од сите корисници за период од 10 години, додека како корисници на активните мерки спроведени преку АВРСМ комбинирани со други мерки имплементирани од различни спроведувачи и извори изнесува 3,25% Роми од сите корисници на ниво на цела држава. Од нив само во Општина Битола се имплементирани 9.6% и тоа најмногу во делот на помош при барање на работа и мерката мотивациони обуки – Анекс 1.

Одговор	Број	Процент (%)
Да	3	0.90%
Не	329	98.80%
Не знам	1	0.30%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	333	100.00%

Табела 14- Анализа на прашање од Анкета - Дали некој од членовите на семејството бил корисник на мерките за активно вработување на Агенцијата за вработување?

	Вкупен бр. на учесници	Роми	(%)
Влада на РСМ	5.762	97	1,68%
АВ-Активни мерки	20.829	615	2,95%
АВ	87.883	3.38	3,85%
ИПА	14.544	161	1,11%
УСАИД	2.654	15	0,57%
Влада на РСМ (СПИЛ)	194	23	11,86%
Посебен фонд	16	2	12,50%
Работодавачи	39	-	0,00%
Комора за приватно обезбедување	14	-	0,00%
Факултет за туризам	14	-	0,00%
Вкупно	131.949	4.293	3,25%

Табела 15- Број на учесници во активни мерки во период од 01.01.2011 до 31.07.2021 според националност

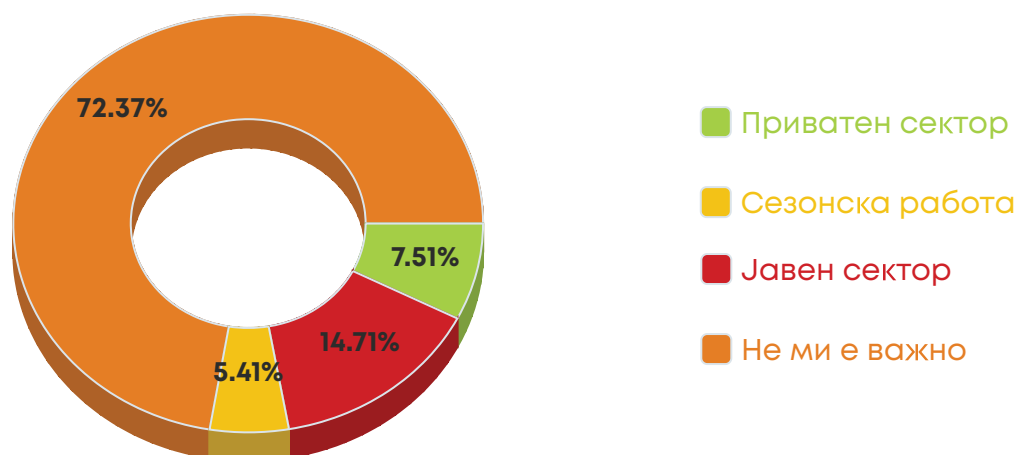

Според направените консултации со претпријатијата од регионот на Битола обуката на работната сила претставува еден од најголемите предизвици на секое претпријатие. Со направената Анкета на АВРСМ потврдуваат дека 88,0% од вкупно анкетираниите работодавачи вложуваат во обуки на вработените кои во најголем дел се реализираат интерно во рамките на самата организација со изведувачи/обучувачи од редот на вработените. Во најголема мерка и за сите сектори обуката за работниците ја спроведуваат самите претпријатија преку сопствени формални или неформални програми. Спроведената Анкета укажа дека само 2,1% од Анкетираниите посетувале некаков вид на обука додека само 5,71% од Анкетираниите се информирани за можноста да бидат ангажирани како практиканти, односно 23,42% никогаш не слушнале за терминот практиканство додека над 65% од испитаниците не се запознаени со мерките на АВРСМ. За обуката на неквалификуваните работници претпријатијата најчесто користат сопствени ресурси. Поради недостатокот на пазарот од квалификувани работници често овие програми се имплементираат за работници кои веќе се работно ангажирани во

претпријатијата и за кои веќе постои позитивна оценка за капацитетот но и за посветеноста и лојалноста на тие лица спрема претпријатијата. Многу ретко за спроведување на едукација се ангажираат специјализирани надворешни консултанти или претпријатија. Оние претпријатија кои имаат сложени технолошки процеси често ангажираат надворешни советници со цел за градење на сопствените капацитети, особено за оние работни процеси кои се со закон задолжителни (возач на виљушкар, оператор со кранови, заштитари, специјализирани инсталатери ...). Во последно време како спроведувачи на едукативни програми за потребите на претпријатијата се јавуваат и разни струкови здруженија (пример СОЛАР за инсталатери на соларни панели). Многу ретко се користат услугите на Агенцијата за вработување преку програмите кои за оваа намена се развиени. Овие програми често не резултираат со добивање на формални сертификати.

Одговор	Број	Процент (%)
Приватен сектор	25	7.51%
Јавен сектор	49	14.71%
Сезонска работа	18	5.41%
Не ми е важно	241	72.37%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	333	100.00%

Табела 16- Анализа на прашање од Анкета - Каде имате преференции за барање на работа?

Одговор	Број	Процент (%)
Преку огласи во Агенцијата за вработување	72	17,18%
Преку социјални мрежи	45	10,74%
Преку специјализирани платформи	5	1,19%
Преку Агенции за временни вработувања	4	0,95%
Преку неформални посредници	43	10,26%
Преку познаници – Фамилија	196	46,78%
Друго	54	12,89%
Вкупно	419	100,00%

Табела 17- Анализа на прашање од Анкета Од каде добивате информации за слободни работни места?

Огласувањето на нови работни места е голем предизвик во процесот на ангажирање на нови работници посебно во делот на неквалификувана работна сила. Најголем дел од работодавачите сами го организираат овој процес додека системот на АВРСМ го користат само за пријавување и одјавување на работници. Во најголема мерка се користат сопствените вработени односно познаници и контакти за наоѓање на нови работници. Често се формираат бази на податоци кои самите претпријатија ги ажурираат. Поголемите претпријатија во регионот имаат посебни служби кои се занимаваат со човечките ресурси.

3.3. Анализа на миграционите текови на населението од населбата Баир

Голем процент од анкетираните лица биле азиланти во некоја од Европските држави, главно Германија и Франција. Најголем дел од нив се обиделе да останат, но поради различни причини не успеале. Овој престој и процес многу често има создадено нереални очекувања овие лица со што нивниот процес на прилагодување на реалните можности во Македонија е доста тежок..

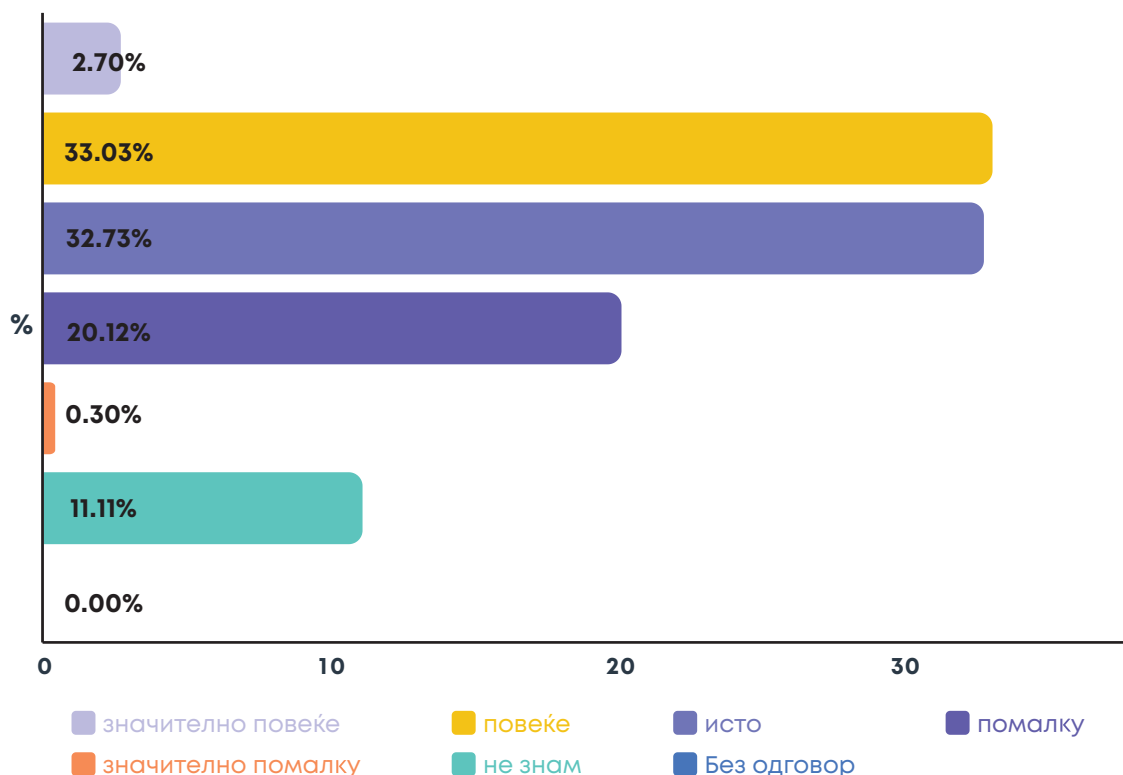
Одговор	Број	Процент (%)
Преку огласи во Агенцијата за вработување	72	17,18%
Преку социјални мрежи	45	10,74%
Преку специјализирани платформи	5	1,19%
Преку Агенции за времени вработувања	4	0,95%
Преку неформални посредници	43	10,26%
Преку познаници – Фамилија	196	46,78%
Друго	54	12,89%
Вкупно	419	100,00%

Табела 18- Каков е вашиот став за иселувањето на населението од општината?

55.26% од анкетираните лица се изјасниле дека потполно го подржуваат и разбираат иселувањето на граѓаните од државата. Дури 41.82 % од Анкетираните се изјасниле дека побарале азил во некоја странска држава.

Одговор	Број	Процент (%)
значително повеќе	9	2.70%
повеќе	110	33.03%
исто	109	32.73%
помалку	67	20.12%
значително помалку	1	0.30%
не знам	37	11.11%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	333	100.00%

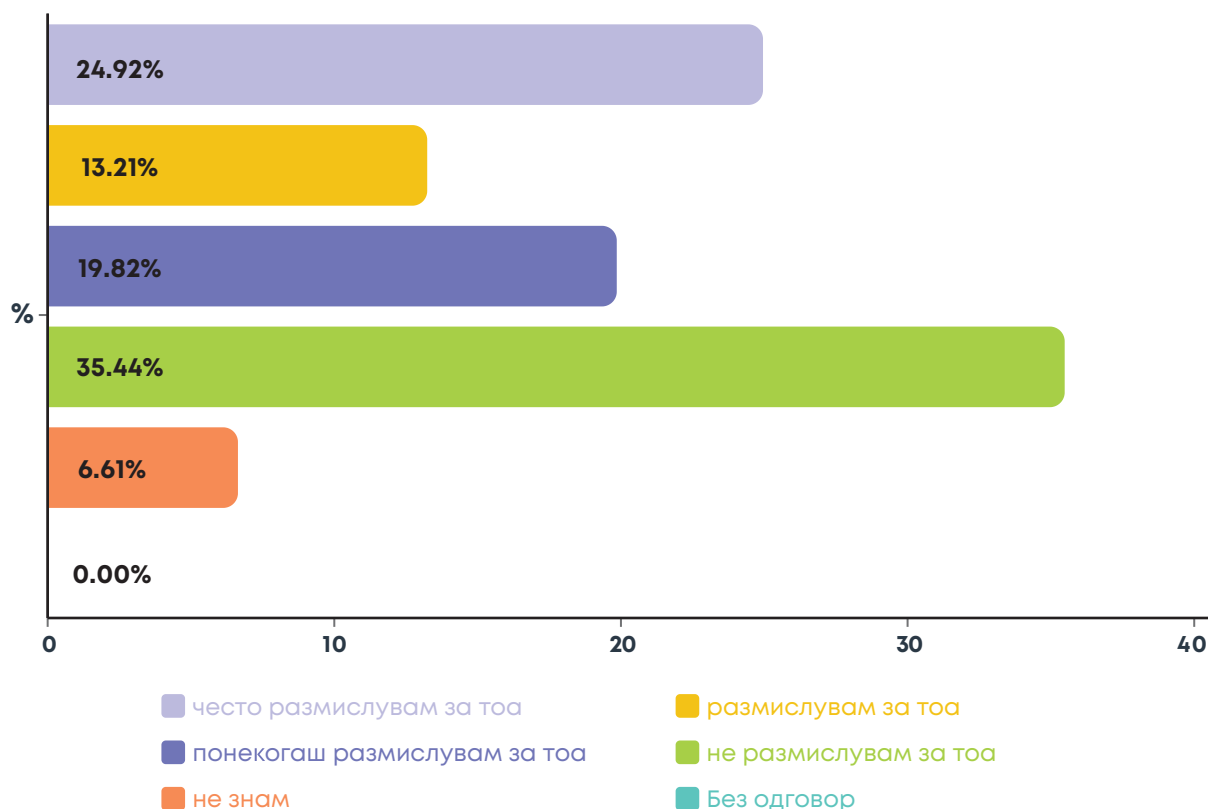
Табела 19- Анализа на прашање од Анкета - Дали мислите дека повеќе луѓе се иселуваат денес отколку пред 10 години?

Поголемиот дел од испитаниците сметаат дека овие трендови на иселување во последниот период се со нагорна линија, иако изненадува фактот дека поголемиот дел од нив, 35.44% не размислуваат за преселување.

Одговор	Број	Процент (%)
често размислувам за тоа	83	24.92%
размислувам за тоа	44	13.21%
понекогаш размислувам за тоа	66	19.82%
не размислувам за тоа	118	35.44%
не знам	22	6.61%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	333	100.00%

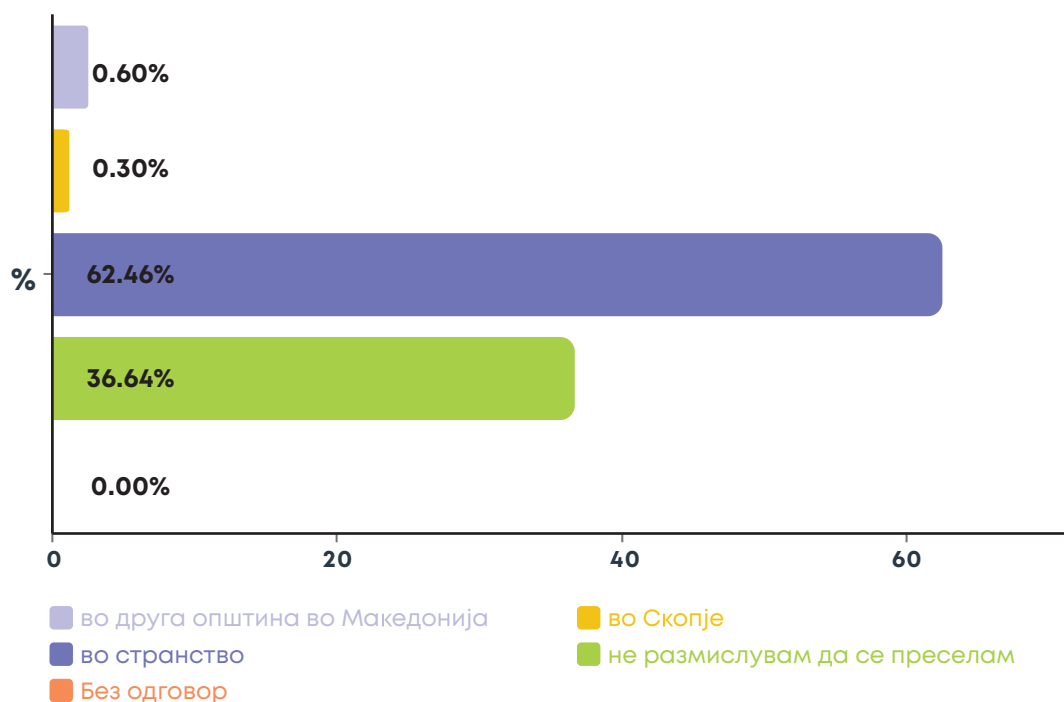
Табела 20- Анализа на прашање од Анкетата Дали некогаш сте размислувале да се преселите од сегашното место на живеење?

Најголем дел од испитаниците причините зошто би биле спремни да го напуштат местото на живеење го гледаат во неможноста да се најде соодветно добро платена работа, дури 28,04% од испитаниците, додека 22,12% причините ги наоѓаат во подобро платената работа.

Одговор	Број	Процент (%)
во друга општина во Македонија	2	0.60%
во Скопје	1	0.30%
во странство	208	62.46%
не размислувам да се преселам	122	36.64%
без одговор	0	0.00%
Вкупно:	333	100.00%

Табела 21- Анализа на прашање од Анкетата - Доколку би се иселиле каде тоа би било?

За очекување е дека најголем дел од испитаниците би се иселиле во странство додека само 36,64% од испитаниците не планира да се исели. Кај прашањето кои услови би ги натерале да останат односно да не се преселат најголем дел од испитаниците се одлучиле за поголеми шанси за вработување 33,78%. Испитаниците на возраст до 30 години се изјасниле дека доколку би се преселиле тоа би го направиле

трајно (72,04% од испитаниците) додека кај постарите испитаници (над 30 години) тој процент е помал и изнесува 46,25%. Ставот на испитаниците со различно формирано образование по однос на ова прашање за трајно иселување не се разликува многу и за сите изнесува околу 53%.

Одговор	Број	Процент (%)
поголеми шанси за вработување	201	33.78%
(еднакви) шанси за напредување	58	9.75%
поквалитетно слободно време	12	2.02%
подобро образование	38	6.39%
повеќе време за дружење	3	0.50%
побезбедна средина	13	2.18%
почиста и поздрава животна средина	73	12.27%
поголема достапност на информациите	0	0.00%
поголемо учество во политичкиот живот	19	3.19%
подобра социјална и здравствена заштита	29	4.87%
поевтино домување	32	5.38%
друго	3	0.50%
не размислувам да се преселам	114	19.16%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	595	100.00%

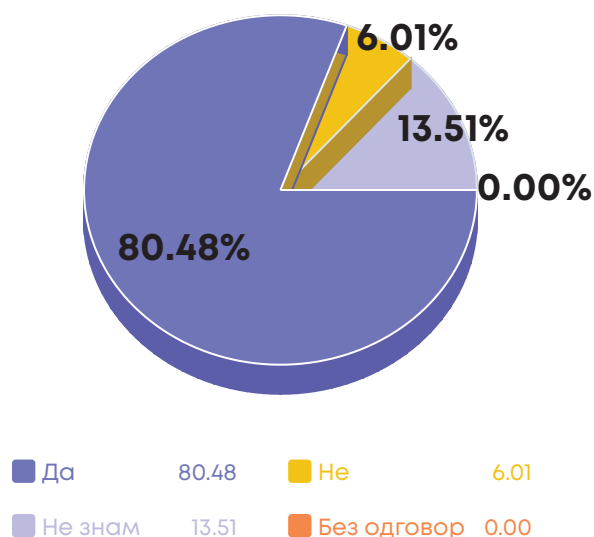
Табела 22 - Анализа на прашање од Анкетата - Кои се подобрувањата во сферата на општествениот живот што најмногу би влијаеле на одлуката за останување?

3.4. Влијанието на Пандемијата Ковид – 19 врз Ромското население и неговата економската положба

Ситуацијата со Пандемијата - Ковид 19, ја влоши социо-економската состојба во целата земја, загрозувајќи ја егзистенцијата на сите граѓани. Поради ваквата ситуација, на удар се најдоа најранливите групи на граѓани во општеството, особено граѓаните од ромската заедница. Во Пелагонискиот регион најголем дел од работодавачите (61,4%)² се изјасниле дека побарувачката на производи и услуги се намалила во периодот непосредно по прогласување на пандемијата. Изненадувачки силен пораст во првата половина од оваа година ја зголеми економската активност во земјите во развој и земјите во развој во регионот на Европа и Централна Азија. Се предвидува дека регионалната економија ќе се подобри побрзо и повеќе од очекуваните 5,5 проценти во 2021 година. Во 2022 година, се предвидува регионален раст до 3,4 проценти³.

² АВРСМ ³ Светска банка

Одговор	Број	Процент (%)
Да	268	80.48%
Не	20	6.01%
Не знам	45	13.51%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	333	100.00%

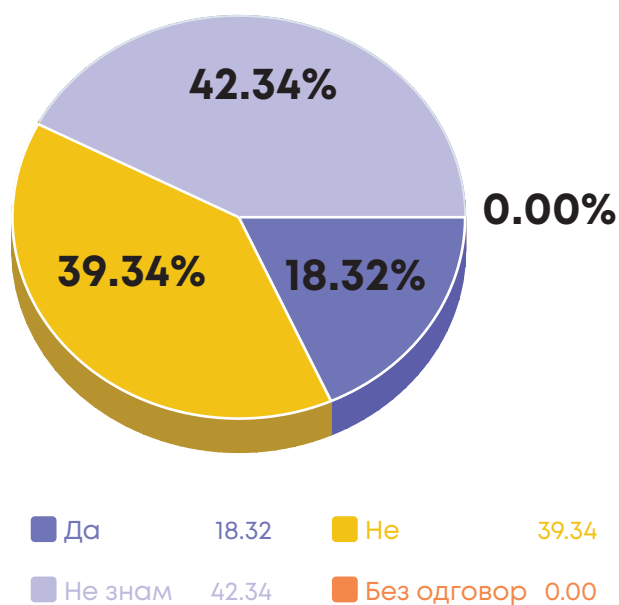

Табела 23 Дали сметате дека кризата со пандемијата КОВИД-19 во последниот период резултираше со намалување на вработувањето во општината?

Најголемиот број од испитаниците смета дека пандемијата има големо влијание врз понудата на работа во регионот.

Одговор	Број	Процент (%)
Да	61	18.32%
Не	131	39.34%
Не знам	141	42.34%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	333	100.00%

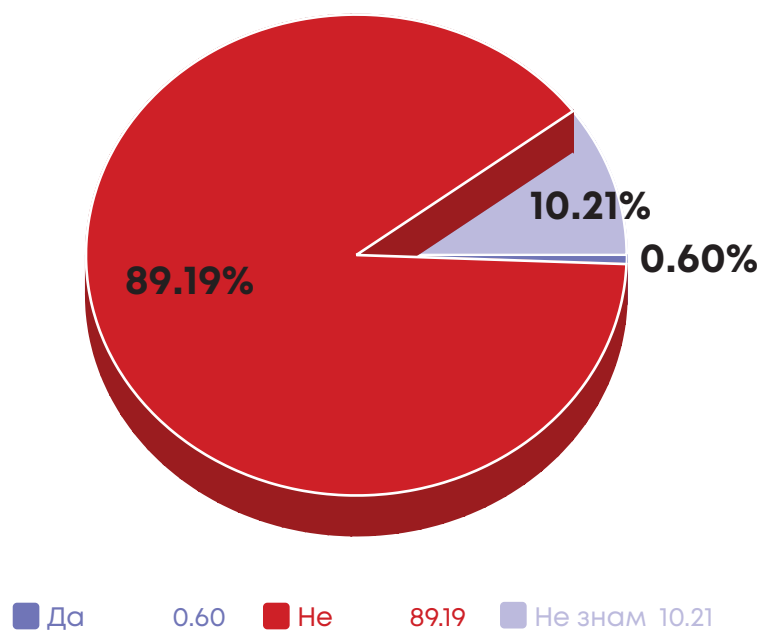
Табела 24 Дали сметате дека со вакцинирањето против КОВИД-19 ќе се зголемат вашите шанси за наоѓање работа?

И покрај тоа најголем број од анкетираниите смета дека со вакцинирањето не им се зголемуваат шансите за наоѓање на работа. Од овие причини нивото на вакцинација на локалното население е исклучително ниска. Од каде и произлегува ставот на локалното население дека со вакцинирањето нема да се зголемат шансите за нивно вработување.

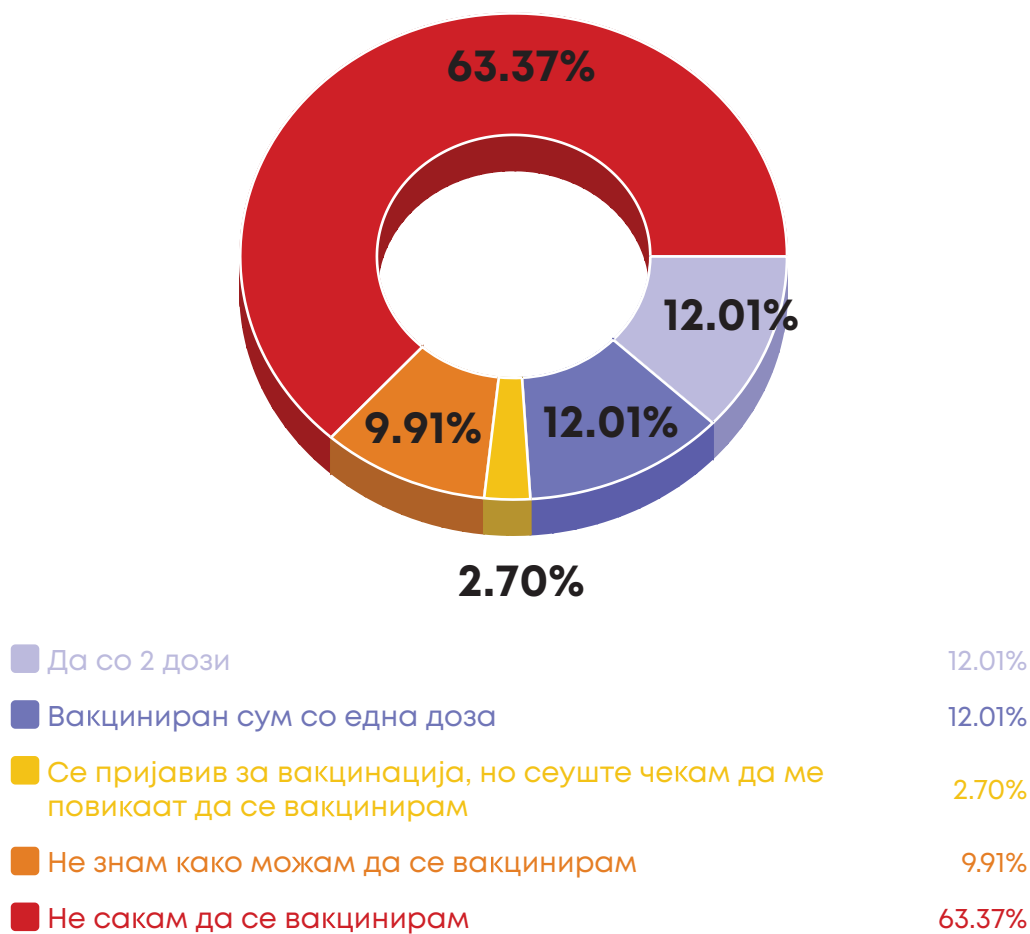
Одговор	Број	Процент (%)
Да	2	0.60%
Не	297	89.19%
Не знам	34	10.21%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	333	100.00%

Табела 25 - Дали сметате дека кризата со пандемијата КОВИД-19 во Вашата општина отвори нови можности за работа?

Одговор	Број	Процент (%)
Да со 2 дози	40	12.01%
Вакциниран сум со една доза	40	12.01%
Се пријавив за вакцинација, но сеуште чекам да ме повикаат да се вакцинирам	9	2.70%
Не знам како можам да се вакцинирам	33	9.91%
Не сакам да се вакцинирам	211	63.36%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	333	100.00%

Табела 26- Анализа на прашање д Анкетата - Дали сте Вакцинирани со вакцина за КОВИД - 19?

На прашањето дали сте вакцинирани со вакцина против Ковид 19, големо изненадување е големиот % на испитаници кои се изјасниле дека не сакаат да се вакцинираат (63.36%). Причините се различни, но преовладува стравот 32,13%, односно недовербата во вакцините 12,31%. Овие бројки зачудуваат особено поради фактот што 80,48% сметаат дека КОВИД Пандемијата резултираше со намалување на бројот на слободни работни места во општината. 39,34% од Анкетираните сметаат дека со вакцинирањето нема да се зголемат нивните можности да најдат работа.

4 **Заклучоци и препораки за подобрување на состојбата со вработувањето на ромското население од населбата Баир Општина Битола**

Неможноста за наоѓање на работа поради неоформено образование или недостатокот од соодветни работни вештини кои би ги направиле конкурентни на пазарот на труд, предизвикуваат чувството на безизлезност од моменталната состојба кај ромската заедница во населбата Баир. Долгогодишната запоставеност на овој дел од населението како и лимитираните капацитети на локалните надлежни служби да ги решат напластените проблеми допринесува ова население да бара свои начини во секојдневната борба за живот и егзистенција. Социјалните мерки и вклученоста во неформалниот сектор им помагаат за обезбедување на основна егзистенција, но сепак овие извори не се доволни за обезбедување на нормален живот и задоволување на основните животни потреби.

Мислење на најголем дел од анкетираниите претпријатија е дека Активните мерки за вработување спроведени преку АВРСМ не се дизајнирани за задоволување на потребите од неквалификувана работна сила, и нивното влијание на подобрувањето на вработеноста кај ромското население е незадоволително. Реформите спроведени во делот на социјална заштита во последните неколку години придонесуваат да се помогне овој дел од населението иако присутно е чувството дека индиректно овие мерки значителни допринесуваат за вклучување на овој дел од населението во неформалниот дел од економијата. Во следниот период неопходно ќе биде доследно применување на позитивните законски прописи и процедури поврзани со системот на социјална помош, посебно делот со регистрацијата на активни баратели на работа и губењето на статусот активен барател за оние баратели кои одбиваат засновање работен однос, односно одбиваат понудена работа. На овој начин би се зајакнала улогата на Агенцијата за вработување во процесот на заживување на активностите, на големо задоволство на сите учесници во пазарот на

трудот и од страната на побарувачката и од страната на понудата. Ова би придонело да се намали сериозниот недостаток од неквалификувана работна сила на пазарот, но и во исто време би помогнало правилно насочување на ресурсите во делот на социјалната помош и реалната поддршка на потребите на овој дел од населението кое вистински има потреба од поддршка.

Проблемот со неформирани формалното образование кај најголем дел од населението е голем системски проблем. Генералното чувство кај населението, дека образованието нема да го подобри квалитетот на нивниот живот, ниту пак ќе ги направи по-вработливи треба да се надмине. Решенијата на овој проблем се надвор од ингеренциите на локалните структури. Правото но и обврската за задолжително основно и средно образование треба да се реализира со спроведувањето на законските прописи. Реализирање на обврската за задолжително посетување на основно и средно образование треба да се оствари по пат на присила и врз основа на систем на стимулација на населението. Поддршка на учениците кои покажуваат добри резултати во образованието со давање на стипендии и финансиски стимулации, обезбедување на топол оброк за дел од населението како и други социјални бенефиции сигурно ќе го зголемат нивото на формалното образование кај ромското население. Поврзаноста со социјалните бенефити и со посетувањето на училиште е добар метод и покажува добри резултати на терен доколку се спроведува подеднакво од сите структури во системот.

Министерство за образование има посебна програма за стипендирање на ученици Роми. Исто така преку REF (Roma education Fund) се доделуваат стипендии на талентирани ученици Роми. Проектот “БАИР-заедничка акција на Битола за вклучување на Ромите”, преку тимот за поддршка BST (Support team) обезбедува техничка и административна поддршка на ученици Роми за пополнување на апликации за стипендии.

Со стипендирање на ученици кои покажуваат добри резултати во училиштето би требало да се подобри процентот на млади луѓе кои

завршуваат училиште и истите ќе бидат позитивен пример за останатите во заедницата. Во однос на оној дел од населението кое веќе има оформено образование, пред се младото работоспособно население, треба да се поддржи организирање на курсеви за стекнување на вештини дефицитарни на пазарот на труд. Поддршка на практиканството е добар механизам за подобрување на капацитетите и стекнување на работно искуство и вештини со што младите баратели на работа би станале повработливи и поконкурентни на пазарот на трудот. Самата студија го потврди проблемот со неформираното основно односно средно образование на голем дел од населението. Креирање и реализирање на програми за дооформување на основно и средно образование би помогнале голем дел од ромското население да го формира своето образование и со тоа да ги надмине пречките за остварување на работен однос. За време на пишувањето на овој извештај не бевме во можност да идентификуваме вакви програми.

Ова истражување е спроведено во периодот на спроведување на локалните избори. Како дел од анализата на постојните стратешки документи направивме и анализа на програмите на најголемите политички партии поврзани со активности на локално ниво за подобрување на животот на ромското население. Од тоа што можевме да видиме е дека во овие документи многу малку се зборува за решавање на реалните проблеми на овој дел од населението. Причини за ова може да се бараат во недовербата во локалната администрација но и во перцепцијата за ограничените капацитети кои локалната самоуправа ги има за решавање на реалните проблеми на овој дел од населението. Од овие причини сметаме дека за надминување на овие проблеми неопходно е дизајнирање на посебни програми на национално ниво кои би биле финансирани од централниот буџет а би се однесувале за решавање на дел од проблемите за кои зборуваме и во оваа студија.

Самата Анкета уште еднаш потврди дека еден голем процент од ромското население е дел од неформалниот сектор пред се во делот на собирање и селектирање на отпад, обработка на дрва за огрев како и разни занаетчиски активности посебно во градежниот дел. Со цел да се подобрат оние индивидуални претприемачи кои се бават со неформални нерегистрирани бизниси во процесот на преминување во формалниот бизнис, потребна е нивна поддршка преку набавка на опрема со која би се направиле поконкурентни на пазарот како и преку поддршка во делот на водење на бизнис кој поради недостатокот од формално образование им претставува реален проблем на овие лица.

Анекс 1

Број на учесници во активни мерки во период од 01.01.2011 до 31.07.2021 по центри за вработување – Извор АВРСМ

Центар за вработување	Вкупен број на учесници	Сертификација за активно познавање на компјутерски програми	Професионална ориентација и кариерно советување	Кредитирање	Кредитирање - млади лица	Помош при барање работа	Самовработување и формализација	Кредитирање на правни субјекти	Мотивациони обуки
Битола	412	0	1	0	0	232	2	0	125
Вкупно	4293	0	57	46	21	1325	65	19	1126
%	9,60%	0%	1,75%	0%	0%	17,51%	3,08%	0%	11,10%

Центар за вработување	Субвенционирање на вработување	Практиканство	Подготовка за вработување и за работа	Обука кај познат работодавач	Обука за општи вештини	Обука за дефицитарни занимања	Едукација за започнување на бизнис	Општинско корисна работа	Јавни работи	Поддршка во активното барање на работа и професионална ориентација
Битола	0	1	0	0	2	10	6	0	13	15
Вкупно	85	16	38	36	134	92	198	50	209	692
%	0%	6,25%	0%	0%	1,49%	10,87%	3,03%	0%	6,22%	2,17%

Центар за вработување	Обука за дефицитарни занимања кај приватни обучувачи	Поддршка за дополнителни вработувања	Обука за напредни ИТ вештини	Обука за дефицитарни занимања - жени жртви	Обука кај познат работодавач со субвенционирање (обука)	Обука кај познат работодавач со субвенционирање (субвенционирање)	Субвенционирање на плодотворни земјоделско земјиште	Кредитирање на правни субјекти - млади лица	Анкета за слободни работни места	Субвенционирање - жени жртви	Самовработување (дополнително вработување на едно лице)
Битола	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Вкупно	5	6	0	34	14	11	1	11	1	0	1
%	20,00%	16,67%	0%	2,94%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%

Анекс 2

Преглед на ОП според националност, за период од 1/1/2020 до 12/31/2020
 Центар за вработување Битола – извор АВРСМ

Активна Мерка	Вкупно за сите националности		Ром		Процент (%)	
	Апликации	Вклучени	Апликации	Вклучени	Апликации Роми %	Вклучени Роми %
(ОП 2020 Мерка 1) Поддршка за самовработување (претприемништво)	91	66	1	0	1,10%	0,00%
(ОП 2020 Мерка 2.1) Субвенционирање на плати	43	31	3	2	6,98%	6,45%
(ОП 2020 Мерка 2.2) Вработување и раст на правни субјекти	24	14	2	0	8,33%	0,00%
(ОП 2020 Мерка 3.1) Обука на работно место за познат работодавач	6	3	1	1	16,67%	33,33%
(ОП 2020 Мерка 3.3 ИПА) Обуки за побарувани занимања	52	35	5	3	9,62%	8,57%
(ОП 2020 Мерка 3.3) Обуки за побарувани занимања	159	81	1	1	0,63%	1,23%
(ОП 2020 Мерка 3.4) Обуки за возачи за Ц и Д - категорија	16	5	2	1	12,50%	20,00%
(ОП 2020 Мерка 4.1) Обуки за напредни ИТ вештини	3	2	2	1	0,00%	0,00%
(ОП 2020 Мерка 4.3) Пилот мерка за Обуки за напредни ИТ вештини (со кофинансирање) за нелиценцирани спроведувачи на обуки	9	2	5	3	0,00%	0,00%
(ОП 2020 Мерка 5 СДЦ) Практиканство	5	5	4	4	0,00%	0,00%
(ОП 2020 Мерка 5) Практиканство	130	66	6	6	1,54%	1,52%
(ОП 2020 Мерка 6.1 СДЦ) Општинско - корисна работа	9	6	1	0	55,56%	50,00%
(ОП 2020 Мерка 6.1) Општинско-корисна работа	37	23	3	2	0,00%	0,00%
(ОП 2020 Мерка 6.2 СДЦ) Јавни работи	4	4	2	0	100,00%	100,00%
(ОП 2020 Мерка 6.2) Јавни работи	30	30	1	1	20,00%	20,00%
Кредитирање 2020	11	6	5	3	0,00%	0,00%
Кредитирање на правни субјекти 2020	6	3	1	1	0,00%	0,00%

Анекс 3

Вработени и планирани вработувања во Пелагонскиот регион - извор АВРСМ

Дејност / Сектор	Вкупно фирми	Број на вработени			Пораст на број на вработени (%)	
		Пред една година	Во моментот (сега)	По една година	Сега/пред Една година	По една Година/сега
1	2	3	4	5	4/3	5/4
ЗЕМЈОДЕЛСТВО, ШУМАРСТВО И РИБАРСТВО	4	499	497	534	-0,4	7,4
РУДАРСТВО И ВАДЕЊЕ НА КАМЕН	4	406	378	407	-6,9	7,7
ПРЕРАБОТУВАЧКА ИНДУСТРИЈА	80	15328	14280	14433	-6,8	1,1
СНАБДУВАЊЕ СО ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА, ГАС, ПАРЕА И КЛИМАТИЗАЦИЈА	0	0	0	0	0,0	0,0
СНАБДУВАЊЕ СО ВОДА; ОТСТРАНУВАЊЕ НА ОТПАДНИ ВОДИ, УПРАВУВАЊЕ СО ОТПАД И ДЕЈНОСТИ ЗА САНАЦИЈА НА ОКОЛИНАТА	1	60	50	60	-16,7	20,0
ГРАДЕЖНИШТВО	18	920	956	1016	3,9	6,3
ТРГОВИЈА НА ГОЛЕМО И ТРГОВИЈА НА МАЛО; ПОПРАВКА НА МОТОРНИ ВОЗИЛА И МОТОЦИКЛИ	59	2082	2212	2251	6,2	1,8
ТРАНСПОРТ И СКЛАДИРАЊЕ	15	379	373	387	-1,6	3,8
ОБЈЕКТИ ЗА СМЕСТУВАЊЕ И СЕРВИСНИ ДЕЈНОСТИ СО ХРАНА	25	505	477	511	-5,5	7,1
ИНФОРМАЦИИ И КОМУНИКАЦИИ	8	239	210	243	-12,1	15,7
ФИНАНСИСКИ ДЕЈНОСТИ И ДЕЈНОСТИ НА ОСИГУРУВАЊЕ	5	372	398	456	7,0	14,6
ДЕЈНОСТИ ВО ВРСКА СО НЕДВИЖЕН ИМОТ	1	13	20	20	53,9	0,0
СТРУЧНИ, НАУЧНИ И ТЕХНИЧКИ ДЕЈНОСТИ	9	121	144	147	19,0	2,1
АДМИНИСТРАТИВНИ И ПОМОШНИ УСЛУЖНИ ДЕЈНОСТИ	7	618	823	1136	33,2	38,0
ОБРАЗОВАНИЕ	1	7	7	8	0,0	14,3
ДЕЈНОСТИ НА ЗДРАВСТВЕНА И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	8	154	162	167	5,2	3,1
УМЕТНОСТ, ЗАБАВА И РЕКРЕАЦИЈА	2	558	620	770	11,1	24,2
ДРУГИ УСЛУЖНИ ДЕЈНОСТИ	2	20	19	18	-5,0	-5,3
ВКУПНО	249	22281	21626	22564	-2,9	4,3

Анекс 4

Потреба на работници во пелагонискиот регион според степен на образование - извор АВРСМ

Дејност / Сектор	Број на анкетирани Работодавачи Кои искажале потреба од работници	Степен на потребно знаење (образование) според НКЗ				
		Очекувани вработувања	Основно	Средно	Средно и вишо	Високо
ЗЕМЈОДЕЛСТВО, ШУМАРСТВО И РИБАРСТВО	2	33	33	0	0	0
РУДАРСТВО И ВАДЕЊЕ НА КАМЕН	2	49	16	18	15	0
ПРЕРАБОТУВАЧКА ИНДУСТРИЈА	40	1541	1141	351	22	27
СНАБДУВАЊЕ СО ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА, ГАС, ПАРЕА И КЛИМАТИЗАЦИЈА	0	0	0	0	0	0
СНАБДУВАЊЕ СО ВОДА; ОТСТРАНУВАЊЕ НА ОТПАДНИ ВОДИ, УПРАВУВАЊЕ СО ОТПАД И ДЕЈНОСТИ ЗА САНАЦИЈА НА ОКОЛИНАТА	1	15	15	0	0	0
ГРАДЕЖНИШТВО	9	101	2	76	20	3
ТРГОВИЈА НА ГОЛЕМО И ТРГОВИЈА НА МАЛО; ПОПРАВКА НА МОТОРНИ ВОЗИЛА И МОТОЦИКЛИ	14	561	194	317	35	15
ТРАНСПОРТ И СКЛАДИРАЊЕ	8	49	0	47	2	0
ОБЈЕКТИ ЗА СМЕСТУВАЊЕ И СЕРВИСНИ ДЕЈНОСТИ СО ХРАНА	9	60	4	55	0	1
ИНФОРМАЦИИ И КОМУНИКАЦИИ	5	32	0	0	6	26
ФИНАНСИСКИ ДЕЈНОСТИ И ДЕЈНОСТИ НА ОСИГУРУВАЊЕ	5	46	0	1	20	25
ДЕЈНОСТИ ВО ВРСКА СО НЕДВИЖЕН ИМОТ	0	0	0	0	0	0
СТРУЧНИ, НАУЧНИ И ТЕХНИЧКИ ДЕЈНОСТИ	3	11	0	2	0	9
АДМИНИСТРАТИВНИ И ПОМОШНИ УСЛУЖНИ ДЕЈНОСТИ	5	337	5	132	200	0
ОБРАЗОВАНИЕ	0	2	0	2	0	0
ДЕЈНОСТИ НА ЗДРАВСТВЕНА И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	1	5	0	0	3	2
УМЕТНОСТ, ЗАБАВА И РЕКРЕАЦИЈА	2	150	0	25	50	75
ДРУГИ УСЛУЖНИ ДЕЈНОСТИ	0	1	0	1	0	0
ВКУПНО	106	2993	1410	1027	373	183

Анекс 5

Ученици во средни училишта во Општина Битола – извор Општина Битола

Етничка Припадност	2012/2013			2017/2018			2018/2019			2019/2020			2020/2021		
	M1	Ж1	Вк1	M2	Ж2	Вк2	M3	Ж3	Вк3	M4	Ж4	Вк4	M5	Ж5	Вк5
Македонци	2111	2035	4146	1323	1040	2363	1568	1632	3200	1602	1582	3184	1691	1677	3368
Албанци	142	117	259	93	68	161	122	108	230	105	87	192	115	90	205
Турци	40	26	66	33	15	48	32	30	62	25	28	53	30	36	66
Роми	45	29	74	32	26	58	36	30	66	30	33	63	37	40	77
Срби	17	9	26	4	0	4	3	1	4	4	4	8	3	5	8
Бошњаци	8	5	13	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2	2	4
Власи	1	2	3	5	7	12	1	3	4	2	6	8	2	8	10
Останати	2	3	5	2	2	4	3	3	6	2	1	3	2	2	4
Вкупно	2366	2226	4592	1492	1158	2650	1765	1807	3572	1770	1742	3512	1882	1860	3742

Анекс 6

Искористени права за социјална и детска заштита по мерки
– извор Центар за Социјална работа - Канцеларија Битола

Права од социјална и детска заштита	Вкупно носители на права во 2020 год.,	Вкупно носители на права - Роми - 2020г.	% Роми2020	Вкупно број социјал. по мерки2020	Роми по мерки2020	Вкупно носители на права во 2019 год.,	Вкупно носители на права - Роми - 2019г.	% Роми2019	Вкупно број социјал. по мерки2019	Роми по мерки2019	Вкупно носители на права во 2018 год.,	Вкупно носители на права - Роми - 2018г.	% Роми2018	Вкупно број социјал. по мерки2018	Роми по мерки2018
Гарантирана минимална помош	1424	666	46,77%	19,11%	40,29%	1122	504	44,92%	81,90%	36,79%	839	384	45,77%	14,14%	39,51%
Надоместок заради попреченост	509	26	5,11%	6,83%	1,57%	548	26	4,74%	40,00%	1,90%	317	122	38,49%	5,34%	12,55%
Надоместок за помош и нега од друго лице	2255	101	4,48%	30,26%	6,11%	1756	87	4,95%	128,18%	6,35%	5	3	60,00%	0,08%	0,31%
Надомест на плата за скратено работно време	10	0	0,00%	0,13%	0,00%	10	0	0,00%	0,73%	0,00%	2099	89	4,24%	35,37%	9,16%
Додаток за домување	0	0	0,00%	0,00%	0,00%	0	0	0,00%	0,00%	0,00%	3	0	0,00%	0,05%	0,00%
Траен надоместок	3	0	0,00%	0,04%	0,00%	0	0	0,00%	0,00%	0,00%	121	43	35,54%	2,04%	4,42%
Еднократна парична помош	113	33	29,20%	1,52%	2,00%	137	39	28,47%	10,00%	2,85%	35	14	40,00%	0,59%	1,44%
Социјална сигурност за стари лица	272	37	13,60%	3,65%	2,24%	100	21	21,00%	7,30%	1,53%	0	0	0,00%	0,00%	0,00%
Гарантиран детски додаток	807	408	50,56%	10,83%	24,68%	583	301	51,63%	42,55%	21,97%	13	1	7,69%	0,22%	0,10%
Посебен додаток	369	53	14,36%	4,95%	3,21%	367	50	13,62%	26,79%	3,65%	151	21	13,91%	2,54%	2,16%
Еднократна парична помош за новороденче	593	41	6,91%	7,96%	2,48%	445	23	5,17%	32,48%	1,68%	356	44	12,36%	6,00%	4,53%
Родителски додаток за 3-дете	685	145	21,17%	9,19%	8,77%	744	157	21,10%	54,31%	11,46%	365	28	7,67%	6,15%	2,88%
Родителски додаток за 4-дете	20	11	55,00%	0,27%	0,67%	20	11	55,00%	1,46%	0,80%	798	167	20,93%	13,45%	17,18%
Право на Здравствена заштита	368	130	35,33%	4,94%	7,86%	4	0	0,00%	0,29%	0,00%	20	11	55,00%	0,34%	1,13%
Право на надоместок за згрижувачко семејство	3	0	0,00%	0,04%	0,00%	364	130	35,71%	26,57%	9,49%	233	22	9,44%	3,93%	2,26%
Цивилна инвалиднина	12	1	8,33%	0,16%	0,06%	36	20	55,56%	2,63%	1,46%	570	23	4,04%	9,61%	2,37%
Образовен додаток за студирање	8	1	12,50%	0,11%	0,06%	12	1	8,33%	0,88%	0,07%	9	0	0,00%	0,15%	0,00%
Вкупно	7451	1653	22,18%	100,00%	100,00%	6248	1370	21,93%	83,85%	100,00%	5934	972	16,38%	100,00%	100,00%

Анекс 7

Листа на остварени средби

Реф	Компанија / Институција	Контакт лице	Сектор - Институција
1	Агенција за вработување - подрачна единица Битола	Славица Гружо	Јавна Институција
2	Агенција за вработување - подрачна единица Битола	Усни Сулејмани	Јавна Институција
3	Нискоградба Битола - Отпадни води	Слободанка Пејковска	Јавна Институција
4	Центар за Социјална Работа Битола	Марија Мисирлиевска Миоска	Јавна Институција
5	Општина Битола	Виолета Налевска	Јавна Институција
6	Водовод Битола	Горан Савевски	Јавна Институција
7	Водовод Битола	Доротеја Митевска	Јавна Институција
8	Општина Битола - Сектор за образование	Снежана Петровска	Јавна Институција
9	Комуналец Битола	Биљана Лукич	Јавна Институција
10	Рудо Јагне	Ѓорѓи Мишев	Преработка на храна
11	Млекара Битола	Марија Караџоска	Млеко производство
12	Хотел Епинал	Невен Дарковски	Туризам и Угостителство
13	Млекара Здравје Радово	Наташа Бубевска	Млеко производство
14	Млекара велковски	Димитар Велковски	Млеко производство
15	ВИГО 48 ДООЕЛ (бивш Прогрес)	Панде Бошевски	Кондиторски производи и дистриб.
16	НИКС Балкан	Александар Ефтимовски	Кондиторски производи
17	Овоштар од Битола - Овоштар	Васко Манивиловски	Земјоделство
18	БВ Инжињеринг	Наталија Филиповска	Градежништво
19	Хотел Премиер	Јанче Јанчевски	Туризам и Угостителство
20	Хатескст (Бивш Преспатекст)	Јованчо Рајчановски	Текстил
21	Монтинг	Љубиша Чаушевски	Градежништво
22	Пелистер ДОО	Кристијан Таолевски	Градежништво
23	Цермат	Евхгенија Митревска	Производство на сладолед
24	Лакталис МК (Идеал Шипка)	Весна Корунска	Млеко производство
25	Теренски Анкетар	Виолета Дурловска	Автомобилска индустрија
26	Кромберт & Шуберт	Ирена Ристевска	Јавна Институција

Funded by the European Union

Оваа публикација е изработена со финансиска поддршка на Европската Унија.
Содржината е единствена одговорност на проектните партнери и не мора
да ги рефлектира ставовите на Европската Унија.